

Masterthese

Werelden van verschil .... of toch niet?

Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van kinderen uit een individualistische – en collectivistische samenleving op hun kwaliteit van leefomgeving en welzijn

Arrantxa Groot | 3853616

a.a.groot@student.rug.nl

Masteropleiding Orthopedagogiek, Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Onder begeleiding van Dr. A. E. Zijlstra

Tweede lezer: Dr. J. Luijkx

Woordenaantal: 9.533

december 2022

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterthese ‘Werelden van verschil .. of niet?’ Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van kinderen in een individualistische – en collectivistische samenleving op hun kwaliteit van leefomgeving en welzijn, ter afronding van mijn masteropleiding Orthopedagogiek aan de Rijksuniversiteit te Groningen. Ik ben van februari tot december 2022 bezig geweest met het onderzoek en schrijven van mijn these.

Het afstuderen is een leerzame proces geweest waarbij ik kennis en vaardigheden die ik heb opgedaan tijdens mijn studie heb kunnen toepassen tijdens dit proces. Het was af en toe ook moeilijk om werken, stage en studie met elkaar te combineren. Het schrijven van mijn thesis was dan ook niet mogelijk geweest zonder de steun van mijn vriend, familie, vrienden, collega’s en mijn thesisbegeleider Elianne Zijlstra.

Allereerst wil ik Elianne bedanken voor haar fijne begeleiding, feedback en ondersteuning tijdens dit proces. Het was een fijne samenwerking waarin ik ook uitgedaagd werd om mijn onderzoek naar een hoger niveau te tillen.

Tot slot, wil ik alle familieleden, vrienden en collega’s bedanken voor hun interesse in mijn onderzoek en de opbeurende woorden. In het bijzonder, wil ik mijn vriend bedanken voor zijn morele steun, het sparen omtrent het onderwerp en zijn motiverende woorden.

Ik wens u veel plezier met het lezen van deze these!

Arrantxa Groot

Samenvatting

Aanleiding: Opgroeien gebeurt altijd in een context van een cultuur. Het cultureel-ecologisch perspectief van Kağıtçıbaşı (1996) laat zien hoe opvoedingsdoelen verschillen binnen een individualistische – en collectivistische samenleving. Verschillende cross-culturele studies (Diener et al., 2003; Diener & Lucas, 2004) hebben laten zien dat het opgroeien in één van deze culturen invloed heeft op hoe de kwaliteit van leefomgeving en welzijn wordt ervaren. Het doel van het huidige onderzoek is om te onderzoeken of er verschil is tussen kinderen uit een collectivistische samenleving en kinderen uit een individualistische samenleving in hoe zij betekenis geven aan hun kwaliteit van leefomgeving en welzijn.

Methode: Er is een BIC-S vragenlijst afgenomen, die ontwikkeld is op basis van het BIQ-model, waarin de veertien omgevingscondities zijn opgenomen. Deze vragenlijst is in totaal bij 5451 kinderen uit Europees Nederland (dat overwegend gezien wordt als individualistische samenleving) en Caribisch Nederland (dat overwegend gezien wordt als collectivistische samenleving) afgenomen tussen de 8 en 18 jaar. Middels kwalitatief onderzoek en open coderen zijn de antwoorden van de respondenten voorzien van codes om patronen in hun antwoorden te ontdekken die iets zeggen over hun betekenisgeving aan de kwaliteit van leefomgeving en welzijn.

Resultaat: Uit de resultaten blijkt dat er accentverschillen zijn tussen de twee groepen. Bij kinderen uit een collectivistische samenleving zijn onderwerpen als afhankelijkheid, betrokkenheid van de familie, het onderstimuleren van hun ontwikkeling en de hiërarchische relatie met ouders en andere volwassenen belangrijk. Voor de kinderen uit een individualistische samenleving waren onderwerpen als autonomie, kansen en mogelijkheden, betrokkenheid familie en gelijkwaardigheid in relatie met ouders en andere volwassenen belangrijke pijlers voor hen. Er waren ook onderwerpen die kinderen uit zowel Europees Nederland als Caribisch Nederland belangrijk vonden en waar geen verschil in zat.

Conclusie en discussie: De onderwerpen die per samenleving gevonden zijn konden wel degelijk verklaard worden vanuit de collectivistische – en individualistische cultuurcontext. Dit komt omdat de opvoeding in een individualistische samenleving en collectivistische samenleving hun eigen doelen hebben met daarbij de socialisatiewaarden die belangrijk zijn in beide samenlevingen. Er waren ook overeenstemmingen tussen kinderen uit beide samenlevingen in betekenisgeving, doordat sommige omgevingscondities in veel gevallen hetzelfde zijn ongeacht de samenleving en cultuur waar een kind opgroeit.

Limitaties: Een beperking van het huidige onderzoek is dat de vragenlijsten online verspreid zijn waardoor alleen kinderen die thuis internet en een computer of smartphone hadden, toegang hadden tot de vragenlijst. Dit had als resultaat dat kinderen die niet de beschikking hadden over deze middelen, hun stem niet konden laten horen. Een andere beperking is dat enkele kinderen de toelichtingsvragen niet hebben ingevuld. Hierdoor is het niet duidelijk of ze het niet wisten te beantwoorden of de vraag

niet begrepen. Daarnaast kunnen de resultaten van het onderzoek niet één op één gegeneraliseerd worden, omdat de scheidslijn tussen collectivistische – en individualistische samenleving niet zo duidelijk is. Enige voorzichtigheid is geboden bij het trekken van conclusies over specifieke cultuurcontexten. Bovendien is de Europees Nederlandse groep oververtegenwoordigd (N=5050) en de Caribisch Nederlandse groep is ondervertegenwoordigd (N=401). Dit heeft ook invloed op de generaliseerbaarheid van dit onderzoek. Verder is de respons op alle veertien leefomgevingen niet even hoog. Deze grote verschillen tussen respondenten kunnen voor vertekeningen in de uitkomsten hebben gezorgd en kunnen een ander beeld hebben neergezet dan het in werkelijkheid is.

Abstract (Engels)

Background : Growing up always happens in a context of a culture. The cultural-ecological perspective of Kağitçibaşı (1996) shows how parenting goals differs from an individualistic and collectivistic society. Within an individualistic society, parenting is aimed to developing autonomy and self-confidence. Several cross-cultural studies (Diener et al., 2003; Diener & Lucas, 2004) have shown that growing up in one of these cultures influences the quality of living environment and the subjective well-being. The quality of living environment and the subjective well-being are concepts that says something about how happy someone is with life and what environmental conditions and reasonings ensure this.

Method: A BIC-S questionnaire was used, which was developed on the basis of the BIQ model, in which the fourteen environmental conditions are included. This questionnaire was conducted from 5451 children from the European Netherlands (which is predominantly seen as in individualistic society) and the Caribbean Netherlands (which is predominantly seen as in collectivistic society) between the ages of 8 and 18. Through qualitative research and open coding, the answers of the respondents are provided with codes to discover patterns in their answers that say something about their meaning to the quality of living environment and well-being.

Results: The results show that there are accent differences between the two societies. In children from a collectivistic society, topics such as dependence, family involvement, the understimulation of the development, few opportunities and hierarchical relationship with parents and other adults are important topics for them. For the children from an individualistic society, topics such as autonomy, opportunities and possibilities, family involvement and equality in relationship with parents and other adults were important for them. There were also subjects that children from both societies found important and where there was no difference.

Conclusion and discussion: The topics that were found per society could certainly be explained from the collectivist and individualistic cultural context. This is because parenting in an individualistic society and collectivistic society have their own goals with the socialization values that are important in both societies. There were also similarities between children from both societies in meaning-making because some environmental conditions are in many cases the same regardless of the society and culture where a child grows up.

Limitations: A limitation of the current study is that the questionnaires were distributed online so that only children who had internet and a computer or smartphone at home had access to the questionnaire. This resulted in the more limited group of children not being able to leave their voices to be heard. Another limitation is that some children have not filled in the explanation questions. As a result, it is not clear whether they did not wish to answer it or did not understand the question. In addition, the results of the research cannot be generalized one-on-one, because the dividing line between collectivistic and individualistic society is not so clear. Some caution should be exercised when

drawing conclusions about specific cultural contexts. Moreover, the European Dutch group is overrepresented (N=5050) and the Caribbean Dutch group is underrepresented (N=401). This is also affects the generalizability of this research. Furthermore, the response rate is not the same for all fourteen living environments. These large differences between respondents may have caused distortions in the outcomes.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Abstract (NL)	3
Abstract (ENG)	5
1. Inleiding en probleemstelling	8
2. Methode	11
2.1. Onderzoeksdesign.....	11
2.2. Onderzoekspopulatie	11
2.3. Selectieprocedure	12
2.4. Data en instrument	13
2.5. Analyse	15
3. Resultaten	17
3.1. Kwaliteit van leefomgeving en welzijn.....	17
4. Conclusie en discussie	22
4.1. Sterke punten en beperkingen	26
4.2. Aanbevelingen vervolgonderzoek	27
Literatuurlijst	29
Bijlage 1: Codeboom	34
Bijlage 2: Codeboek	35

1. Inleiding en probleemstelling

Wereldwijd zijn er verschillende culturen. Een veel gebruikt onderscheid in hoe er gekeken wordt naar cultuur, is het verschil tussen individualisme en collectivisme. Binnen deze culturen wordt er verschillend gekeken naar opvoeding (Ince & Kalthoff, 2020). Deze verschillen komen voort uit omgevingsomstandigheden zoals het welzijnsniveau in een land, het niveau van onderwijs, de mogelijkheid om tegemoet te komen aan de behoeften van kinderen en dominante culturele invloeden (Bornstein, 2012). Ook in Nederland zijn er collectivistische en individualistische georiënteerde samenlevingen. Zo wordt de samenleving van Europees Nederland overwegend gezien als een samenleving met meer individualistische kenmerken en de samenleving van Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) wordt gezien als een samenleving met overwegend meer collectivistische kenmerken (Hofstede & Minkov, 2017; Tse, 2017).

Een individualistische cultuur wordt vaak gedefinieerd als een ik – cultuur waarin de relatie tussen individuen relatief niet heel sterk gehecht is en vaak het individueel belang voor het groepsbelang gaat. Er is in een individualistische cultuur sprake van onafhankelijkheid en het nastreven van de eigen doelen staat voorop. In een collectivistische cultuur, wordt vaak gesproken van een wij – cultuur. In deze cultuur is de harmonieuze relatie tussen individuen belangrijk. Het is vaak ook een hechte groep. Het groepsbelang gaat voor het individueel belang. In een collectivistische cultuur is er juist sprake van afhankelijkheid en gaan de gemeenschappelijke doelen en loyaliteit aan de groep voor op individuele doelen (Triandis, 1995; Hofstede et al., 2016). Hoewel een cultuur niet louter bestempeld kan worden als individualistische cultuur en collectivistische cultuur, kan er wel gesproken worden van een land met overwegend meer individualistische kenmerken en een land met overwegend meer collectivistische kenmerken.

Het cultureel-ecologisch perspectief van Kağitçibaşı (1996) laat zien hoe opvoedingsdoelen verschillen binnen een individualistische – en collectivistische samenleving. De opvoeding binnen een collectivistische samenleving is gericht op afhankelijkheid en gehoorzaamheid. Doordat in collectivistische samenlevingen de loyaliteit aan de familie en de groep waartoe een individu behoort, sterk benadrukt wordt en typerend is voor deze samenleving, wordt er afhankelijkheid tussen familieleden, generaties en personen binnen de cultuur gecreëerd. Daarnaast hanteren ouders uit collectivistische samenlevingen doorgaans een autoritaire opvoedingsstijl, waarbij geacht wordt dat kinderen respect en gehoorzaamheid laten zien (Eldering, 2008). Binnen een individualistische samenleving is de opvoeding juist gericht op het ontwikkelen van autonomie en zelfvertrouwen bij kinderen. Door de minder hechte banden tussen de families, generaties en personen binnen de cultuur, zijn leden van de individualistische samenleving meer op zichzelf gericht, waardoor er meer ruimte is voor de autonomie van individuen. Daarnaast hanteren ouders uit een individualistische samenleving doorgaans een toegeeflijke opvoedingsstijl waarbij er relatief weinig regels zijn en veel meer de

nadruk wordt gelegd op de wensen en behoeftes van het kind. Kinderen mogen (mee) bepalen. Op deze manier wordt getracht autonomie en zelfvertrouwen van kinderen te stimuleren.

Cross – culturele onderzoeken (Diener et al., 2003; Diener & Lucas, 2004; Kagawa – Singer et al., 2010; Tse, 2017) laten zien dat het opgroeien in een collectivistische samenleving of individualistische samenleving, ook van invloed is op de emotionele ontwikkeling. Diener & Lucas (2004) ontdekten in hun onderzoek dat kinderen uit een collectivistische samenleving eerder geneigd zijn om negatieve emoties en gevoelens zoals woede te onderdrukken dan kinderen uit een individualistische samenleving. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat negatieve emoties (bijv. woede) in een collectivistische samenleving beschouwd worden als onwenselijk, omdat ze de harmonieuze groepsrelaties in gevaar kunnen brengen. Deze normen en waarden worden waarschijnlijk door ouders uit collectivistische samenleving doorgegeven aan hun kinderen (Novin et al., 2009).

Het verschil in opvoedingsdoelen per samenleving (individualistisch en collectivistisch) veronderstelt dat er ook verschil is in hoe de kwaliteit van leefomgeving en het welzijn ervaren wordt (Park & Huebner, 2005). Het blijkt dat individualistische samenlevingen vaker hoger scoren op kwaliteit van leven en welzijn dan collectivistische samenlevingen (Cohen & Johnson, 2017). In een onderzoek van Suh et al., (1998) en Diener & Suh (2000) werden beoordelingen over welzijn en levenstevredenheid van studenten uit individualistische samenleving beïnvloed door hun emoties en gevoel. Voor hen was emotie en gevoel een voorspeller van tevredenheid met het leven in tegenstelling tot studenten uit collectivistische samenleving, waarvan de beoordelingen werden beïnvloed door de sociale beoordelingen van familie en vrienden. Ook liet het onderzoek van Diener et al., (1995) zien dat een hogere mate van autonomie en zelfbeschikking, die veelal voorkomen in individualistische samenlevingen, verband hielden met een hoog ervaren welzijn en tevredenheid met het leven.

De meeste onderzoeken omtrent de kwaliteit van de leefomgeving en welzijn zijn gebaseerd op volwassenen. Ook het verschil in opgroeien tussen een individualistische samenleving en collectivistische samenleving wordt doorgaans uitgelicht vanuit het volwassenperspectief. Hierdoor is er nog onvoldoende bekend over de kwaliteit van leefomgeving en welzijn vanuit het kindperspectief. Er is een gebrek aan kennis over hoe invulling wordt gegeven aan de kwaliteit van leefomgeving en welzijn binnen een collectivistische – en individualistische samenleving. De onderzoeksvraag luidt daarom dan ook: *‘Hoe geven kinderen uit een individualistische – en collectivistische samenleving betekenis aan de kwaliteit van de leefomgeving en welzijn?’*.

Om de kwaliteit van de leefomgeving te beoordelen kan er gebruik worden gemaakt van de Best Interest of the Child – Questionnaire (BIC – Q) (Kalverboer & Zijlstra, 2006). De vragenlijst bestaat uit veertien opvoedingscondities. Het BIC – model is gebaseerd op internationale studies die

aangeven wat kinderen nodig hebben om zich gezond te ontwikkelen (Zijlstra et al., 2015). Het BIC-Q gaat uit van de volgende omgevingsvoorwaarden onderverdeeld in twee verschillende contexten. Binnen de context gezin moet er een adequate verzorging, een veilige fysieke directe omgeving, een affectief klimaat, een ondersteunende flexibele opvoedingsstructuur, adequaat voorbeeldgedrag van ouders, interesse, een continuïteit in opvoeding, verzorging en het hebben van een toekomst perspectief, aanwezig zijn. Binnen de context samenleving dient er een veilige fysieke ruimere omgeving, respect, sociaal netwerk, educatie, omgang met leeftijdsgenoten, adequaat voorbeeldgedrag van de samenleving en stabiliteit in levensomstandigheden en toekomstperspectief aanwezig te zijn. Bij een optimale aanwezigheid van alle opvoedingscondities in zowel de context van het gezin als de samenleving spreekt men van een gezonde ontwikkeling van kinderen (Zijlstra et al., 2015).

Er is een onderzoek (Zevulun et al., 2017) geweest om te onderzoeken of de BIC – Q geldig is en als universeel gezien mag worden voor het beoordelen van de kwaliteit van de leefomgeving van kinderen. In dit onderzoek is de herkenbaarheid, betekenis en interpretatie van de condities van de BIC – Q onderzocht in de culturele contexten van kinderen tussen de 11 en 21 jaar uit de Westelijke Balkan (Kosovo en Albanië). Er zijn aanwijzingen gevonden dat de veertien omgevingscondities geldig zijn binnen de collectivistische samenleving, maar dat de interpretatie van deze omgevingscondities verschillend kan zijn ten opzichte van de individualistische samenleving.

Een hoog welzijn is ook nodig voor een kind om zich gezond te kunnen ontwikkelen. Welzijn wordt vanuit de theorie gedefinieerd als het ervaren van geluk, positieve emoties zoals vreugde en trots en negatieve emoties zoals stress, pijn en zorgen (Stiglitz et al., 2009; Voukelatou et al., 2020). Het omvat de tevredenheid over het leven. In dit onderzoek wordt nagegaan hoe kinderen uit individualistische - en collectivistische samenleving betekenis geven aan hun kwaliteit van leefomgeving en welzijn en of hier ook verschil in zit zoals de literatuur suggereert.

2. Methode

2.1. Onderzoeksdesign

Door middel van een kwalitatief onderzoek is onderzocht hoe kinderen uit collectivistische samenleving en individualistische samenleving betekenis geven aan hun kwaliteit van leefomgeving en welzijn. De kwalitatieve data heeft als doel de redenen en verklaringen over de ervaren kwaliteit van leefomgeving en het welzijn te begrijpen vanuit het oogpunt van de respondenten (Flick, 2009). Om onderscheid te maken in de invloed van het individualisme en collectivisme op de kwaliteit van leefomgeving en het ervaren welzijn, is de populatie onderverdeeld in twee groepen. Groep 1 zijn kinderen die in Europees Nederland opgroeien, dat overwegend gezien wordt als een individualistische samenleving en groep 2 zijn kinderen die in Caribisch Nederland opgroeien, dat overwegend gezien wordt als collectivistisch.

2.2. Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit kinderen tussen de 8 – 18 jaar verblijvend in Europees – en Caribisch Nederland die opgroeien (zie tabel 1). In Europees Nederland wonen en groeien kinderen op in Nederland en in Caribisch Nederland gaat het om kinderen die wonen en opgroeien op de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Voor de kinderen uit Europees Nederland gaat het om kinderen uit alle provincies van Nederland.

Verdere inclusie en exclusiecriteria zijn dat de respondenten kunnen lezen en schrijven in de Nederlandse -, Engelse – en/of Papiamento taal en deze ook voldoende beheersen en toegang hebben tot het internet. Tot slot zijn alleen de volledig ingevulde vragenlijsten meegenomen in dit onderzoek. Incorrecte en onvolledige vragenlijsten zijn buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek.

Tabel 1. Demografische gegevens van Caribisch Nederland en Europees Nederland per leeftijdsgroep.

Onderzoeksgroep per leeftijdsgroep	Geslacht (jongen/meisje/ anders)			Leeftijd van de onderzoeksgroep	
	<i>J</i>	<i>M</i>	<i>Anders</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>SD</i>
Caribisch Nederland 8-12 jaar	107	135	4	10,71	1.58
Caribisch Nederland 13-18 jaar	72	83	0	14,60	2.19
Europees Nederland 8-12 jaar	917	1.086	12	10,46	1.49
Europees Nederland 13-18 jaar	705	2.256	32	16,12	1.82
Totaal	1.801	3.560	48	13,63	3,22

De J en M staan voor jongen en meisje.

Selectieprocedure

Voor de werving van de participanten zijn deze zowel online als offline benaderd. In zowel Europees – als Caribisch Nederland ging het online werven via de sociale mediakanalen: Facebook, Instagram en Twitter en offline zijn de participanten benaderd via scholen en verschillende jongerenorganisaties als jeugdzorginstellingen en justitiële jeugdinstanties. In Caribisch Nederland heeft de Kinderombudsvrouw ook in verschillende radio-interviews op de eilanden aandacht gevraagd voor de vragenlijst. Voor Europees Nederland stond de vragenlijst open tussen 17 april en 30 september 2020 en voor Caribisch Nederland stond de vragenlijst online open tussen 6 mei en 20 december 2020. Er is ook externe hulp ingeroepen van leerlingenraden en De Dag Vandaag om de vragenlijsten te verspreiden dan wel reclame te maken.

Naast een digitale vragenlijst is er ook een papierenversie van de vragenlijst beschikbaar gesteld voor kinderen die in een gesloten inrichting zitten. De online vragenlijsten stonden op de website van de Kinderombudsman en zijn gedeeld via de eerder genoemde sociale mediakanalen.

Het invullen van de vragenlijst duurde ongeveer 20 minuten en de antwoorden werden automatisch opgeslagen waardoor het mogelijk was dat de participant op een later moment de vragenlijst kon afmaken. Verder was er sprake van vrijwillige deelname. De participanten mochten ten alle tijden stoppen met deelname aan het onderzoek. De vragenlijst was verder ook anoniem en de data

werd ook anoniem verwerkt. Er werd aan de participanten verteld dat alles wat zij vertelden over hun leven, met niemand gedeeld zou worden, maar alleen gebruikt zou worden voor dit onderzoek. Ook is aangegeven dat zij in rapporten en publicaties niet zouden worden genoemd bij de naam en dat wat zij vertelden niet herleidbaar zou zijn naar hen. Daarnaast is er ook aan de participanten verteld dat er geen goede of foute antwoorden zijn en dat zij bepalen wat ze wel en niet vertellen. Tot slot is ook aangegeven dat participanten of ouders van de participanten contact op mochten nemen met de Kinderombudsvrouw als zij vragen hadden omtrent het onderzoek.

2.4. Data en instrumenten

De vragenlijst is ontwikkeld op basis van het BIC- model (Ten Brummelaar et al., 2017; Zijlstra et al., 2015). Voor de vragenlijst zijn de veertien omgevingsvoorwaarden gebruikt die weergegeven staan in de BIC- S. De vragenlijst bestaat in totaal uit 34 vragen met zowel open – als gesloten vragen en was beschikbaar in drie talen; Nederlands, Engels en Papiamentu. In de vragenlijsten zijn demografische gegevens zoals leeftijd, geslacht en woonsituatie uitgevraagd. Bij de vraag over leeftijd kunnen de kinderen kiezen tussen twee groepen. De groep van 8 – 12 jaar en de groep van 13 – 18 jaar. Bij de vraag over het geslacht kan er gekozen worden tussen jongen, meisje of anders. Voor de vraag over woonsituatie kan een respondent kiezen tussen beide ouders, bij één van de ouders, bij één van de biologische ouders & stiefouder, in een pleeggezin, instelling of zelfstandig. Verder is er ook gevraagd naar de persoonlijke omstandigheden, zoals problemen die kinderen zelf ervaren bijvoorbeeld een psychische stoornis en andere problemen die mogelijk in hun leven spelen zoals huiselijk geweld, armoede of zorgen rondom de ouders. De vragen bevatten de volgende antwoordcategorieën, goed, voldoende, matig en onvoldoende. Goed en voldoende betekenen dat de omgevingsvoorwaarden voldoende en goed aanwezig zijn. Matig en onvoldoende betekenen dat de voorgeschreven omgevingsvoorwaarden uit het BIC – model, matig tot onvoldoende aanwezig zijn. In de vragenlijst is ook de vraag “Welk cijfer geef jij aan jouw leven?” gesteld aan de kinderen. Om inzicht te krijgen in het welzijn van kinderen is hen gevraagd een cijfer te geven van 1 - 10, waarbij een cijfer tussen de 0 – 5 een laag ervaren welzijn aangeeft en een 6 – 10 een hoog ervaren welzijn aangeeft. Een studie naar de betrouwbaarheid en interne validiteit van de BIC – S laat positieve resultaten zien. De betrouwbaarheid lijkt goed te zijn. De metingen van de inter – en intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid had kappa's van .65 en .74 (Zijlstra et al., 2012). Tabel 2 en 3 laten zien hoeveel kinderen, uit zowel Europees Nederland als Caribisch Nederland, toelichting hebben gegeven per omgevingsconditie.

Tabel 2. Aantal kinderen die toelichting hebben gegeven per omgevingsconditie.

De omgevingscondities	Aantal Caribisch	Aantal Caribisch	Aantal Europees	Aantal Europees	Aantal Europees Nederlandse
	Nederlandse kinderen 2016 N = 264	Nederlandse kinderen 2020 N=137	Nederlandse kinderen 2016 N= 1395	Nederlandse kinderen 2018 N = 1705	kinderen 2020 N = 1950
1. Adequate verzorging	27	12	154	209	131
2. Veilige fysieke directe omgeving	39	18	138	261	144
3. Affectieve klimaat	35	25	155	440	475
4. Ondersteunende, flexibele opvoedingsstructuur	25	16	117	318	352
5. Adequaat voorbeeldgedrag ouder	24	12	102	273	207
6. Interesse	23	9	98	250	179
7. Continuïteit in opvoeding en verzorging, toekomstperspectief	13	19	61	237	139
8. Veilige fysieke bredere omgeving	18	14	128	269	173
9. Respect	28	11	117	215	158
10. Sociaal netwerk	28	14	104	254	177
11. Educatie	31	18	211	370	328
12. Omgang met leeftijdsgenoten	34	20	112	327	254
13. Adequaat voorbeeldgedrag samenleving	19	12	61	166	103
14. Stabiliteit in levensomstandigheden	24	11	158	249	198

De aantallen van de Caribisch Nederlandse kinderen in 2018 ontbreken, omdat er geen data verzameld is in 2018 van deze groep kinderen.

Tabel 3. Aantal kinderen die toelichting hebben gegeven op de vragen t.a.v. welzijn

Vragen met betrekking op welzijn	Aantal kinderen	Aantal kinderen	Aantal kinderen	Aantal kinderen	Aantal kinderen
	Caribisch Nederland 2016 N = 264	Caribisch Nederland 2020 N = 137	Europees Nederland 2016 N = 1395	Europees Nederland 2018 N = 1705	Europees Nederland 2020 N = 1950
1. Wat vind je fijn in je leven?	253	123	1305	1394	1654
2. Wat vind je moeilijk in je leven? Wat kan beter?	250	116	1230	1426	1468

De aantallen van de Caribisch Nederlandse kinderen in 2018 ontbreken, omdat er geen data verzameld is in 2018 van deze groep kinderen.

2.5. Analyse

De data-analyse is gebaseerd op Thematische analyse (Braun & Clarke, 2008; Lochmiller, 2021). Dit is een kwalitatieve methode die gebruikt wordt om patronen in ideeën en opvattingen over bepaalde thema's te identificeren en deze te analyseren (Braun & Clarke, 2008).

Om inzicht te krijgen in hoe de kwaliteit van de opvoedingsomgeving wordt ervaren, zijn ten eerste alle veertien condities uit de BIC-S vragenlijst verdeeld onder twee noemers: 'hoog' en 'laag' (bijlage 1). Het onderscheid in hoog en laag is gemaakt om te onderzoeken in hoeverre kinderen uit beide samenlevingen verschillen in betekenisgeving als zij aangeven een relatief 'hoge' kwaliteit van leefomgeving te ervaren of een relatief 'lage' kwaliteit van leefomgeving te ervaren. De antwoordcategorieën bestonden uit (0) onvoldoende, (1) matig, (2) voldoende en (3) goed. De antwoordcategorieën 0 en 1 werden aangeduid met 'laag' (een relatief lage kwalitatieve leefomgeving) en de antwoordcategorieën 2 en 3 werden aangeduid met 'hoog' (een relatief hoge kwalitatieve leefomgeving). Daarna is er voor elke conditie per 'hoge' noemer en per 'lage' noemer open axiaal gecodeerd aan de hand van de inductieve methode. Dit is gedaan voor zowel de Caribisch Nederlandse groep kinderen als voor de Europees Nederlandse groep kinderen. De inductieve methode is het coderingsproces waarbij er op voorhand geen theorie aan te pas komt, omdat er wordt uitgegaan van de antwoorden van de respondenten. In de eerste fase is er open gecodeerd voor alle condities (per 'hoog' en 'laag' noemer) en beide groepen. Op elke conditie waren er respondenten die een toelichting gaven over hoe en waarom een bepaalde conditie goed, voldoende, matig of onvoldoende was voor hen. Op basis van deze toelichting zijn er waarden naar voren gekomen die passen bij de ervaren kwaliteit van leefomgeving en welzijn. Tijdens het axiaal coderen, werden de gevonden waarden gegroepeerd onder overkoepelende thema's. Deze overkoepelende thema's zijn dus tot stand gekomen op basis van de waarden die uit de toelichting zijn voortgekomen. Deze thema's zijn kenmerkend voor een individualistische en collectivistische cultuur. Vervolgens is er selectief gecodeerd. Tijdens het selectief coderen is gekeken naar de overeenkomsten en verschillen in waarden tussen de twee groepen, Caribisch Nederland en Europees Nederland, binnen de overkoepelende thema's. Tot slot is er een vergelijking gemaakt tussen deze twee groepen om te onderzoeken in hoeverre de overeenkomsten en verschillen aansloten bij de theorie van individualisme en collectivisme.

Om het ervaren welzijn van de kinderen van Europees Nederland en Caribisch Nederland in kaart te brengen, werd de vraag 'Welk cijfer geef jij aan jouw leven?' uit het BIC-S gebruikt. Het welzijn werd ook onderverdeeld onder de noemers 'hoog' en 'laag'. Een cijfer tussen de 0-5 werd beschouwd als 'laag' en een cijfer tussen de 6-10 als 'hoog'. Op basis van de antwoorden die zijn gegeven op de vragen 'Wat vind je fijn in jouw leven?' en 'Wat vind je moeilijk in je leven? Wat kan beter?' is er open axiaal gecodeerd. Deze vragen werden gebruikt ter ondersteuning van het gegeven cijfer als mogelijke verklaringen voor het ervaren welzijn. In de toelichting die de respondenten hebben gegeven op de vragen 'Wat vind je fijn in jouw leven?' en 'Wat vind je moeilijk in je leven?'

zijn ook waarden naar voren gekomen die hun ervaren welzijn weergeven. De waarden zijn ook hier gegroepeerd in overkoepelende thema's. De waarden en thema's die naar voren gekomen zijn tijdens het open axiaal coderen waren dezelfde waarden en thema's die ook naar voren kwamen tijdens het open axiaal coderen bij de kwaliteit van leefomgeving. Ook hier is tijdens het selectief coderen gekeken naar de overeenkomsten en verschillen in waarden tussen de twee groepen, Caribisch Nederland en Europees Nederland. Tot slot is er een vergelijking gemaakt tussen deze twee groepen om te onderzoeken in hoeverre de overeenkomsten en verschillen in het ervaren van welzijn aansloten bij de theorie van individualisme en collectivisme.

Tot slot werd aan de hand van de toelichtingen die de kinderen gegeven hebben op de variabelen kwaliteit van de leefomgeving en welzijn en de analyse hiervan, getracht antwoord te geven op de onderzoeksvraag. Alle citaten van de kinderen zijn geanonimiseerd.

3. Resultaten.

In het resultatenhoofdstuk zullen de thema's behandeld worden die naar voren zijn gekomen in Caribisch Nederland en Europees Nederland. Het blijkt dat kinderen uit Caribisch Nederland en Europees Nederland met name overeenkomsten laten zien in hoe zij betekenis geven aan de kwaliteit van leefomgeving en hoe welzijn door hen wordt ervaren. Kinderen uit beide groepen noemen onderwerpen die voor hen belangrijk zijn voor de kwaliteit van leefomgeving en welzijn. Er zijn zes onderwerpen waarin zij overeenkomen. Ook zijn er een aantal verschillen in betekenisgeving op de kwaliteit van leefomgeving en welzijn gevonden tussen deze groepen kinderen. Er zijn vijf duidelijke overkoepelende thema's naar voren gekomen die het verschil tussen deze twee groepen weergeeft. De overeenkomsten en verschillen worden in dit hoofdstuk weergegeven. Aan het onderzoek hebben 1659 kinderen deelgenomen in 2016, in 2018 waren dit 1705 kinderen en in 2020 deden er 2087 kinderen mee. In tabel 1 is het aantal respondenten per leeftijdsgroep per onderzoeksgroep weergegeven en in tabel 2 is het geslacht van de respondenten weergegeven.

3.1. Kwaliteit van leefomgeving en welzijn

De overeenkomsten in betekenisgeving aan de kwaliteit van leefomgeving en welzijn tussen kinderen uit zowel Caribisch Nederland als Europees Nederland

Uit dit onderzoek blijkt dat kinderen uit beide groepen, Europees Nederland en Caribisch Nederland op een aantal onderwerpen met elkaar overeenkomen als het gaat om de ervaren kwaliteit van leefomgeving en welzijn. Op de volgende zes onderwerpen zijn duidelijke overeenkomsten te vinden. Kinderen uit beide groepen vinden de liefde en aandacht van ouders, voldoende aanwezig basisbehoeftes zoals voeding en kleding, goed onderwijs, het hebben van vrienden en een veilige omgeving belangrijk. Verder is het voor kinderen uit beide groepen van belang dat zij goede voorbeelden krijgen van hun ouders en omgeving. Zo vermeldt een kind uit Europees Nederland [meisje, 15 jaar]: *'Mijn ouders zijn erg maatschappelijk ingesteld, dit heb ik dus in mijn opvoeding meegekregen. De rest van mijn omgeving is ook erg stabiel'* [Conditie: voorbeeld omgeving]. Een ander kind uit Europees Nederland geeft aan [meisje, 12 jaar]: *'Ik ben heel erg blij met mijn leven want ik heb hele fijne vriendinnen en mijn ouders zijn heel zorgzaam ik kon niks beters wensen'* [Conditie: welzijn; wat vind je fijn in jouw leven]. Een kind uit Caribisch Nederland vermeldt [meisje, 10 jaar]: *'Ze houden van mij en steunen mij in alles'* [Conditie: Voorbeeld ouders]. Een ander kind uit Caribisch Nederland vermeldt [jongen, 10 jaar]: *'Ik voel me wel veilig op de plek waar ik nu woon niemand doet drugs er is bijna nooit ruzie en waar ik woon is niemand dakloos'* [Conditie: veiligheid buurt].

Autonomie en afhankelijkheid

Uit de vragenlijst blijkt dat autonomie een grotere rol speelt in het leven van de kinderen uit Europees Nederland dan in het leven van kinderen uit Caribisch Nederland. In het leven van kinderen uit Caribisch Nederland lijkt vooral afhankelijkheid een rol te spelen. Bij kinderen uit Europees Nederland worden autonomie en zelfstandigheid als belangrijke thema's genoemd voor een fijne en goede structuur. Een kind uit Europees Nederland vermeldt [meisje, 17 jaar]: *'Mijn opvoeding is uitstekend. Naarmate ik in de puberteit kwam hebben mijn ouders mij de kans gegeven zelf de wereld te ontdekken. Er wordt open over allerlei onderwerpen gepraat en ik vind dat dit veel beter is dan dat je jezelf aan allerlei regels moet houden en je als puber 9 van de 10 keer dan tegen jouw ouders in gaat. Ik werd nooit gestraft als ik een slecht cijfer haalde en ik werd nooit gedwongen om huiswerk te maken. Ze gaven ons de verantwoordelijkheid en stimuleerde ons door ons altijd te herinneren dat we wel voor onze eigen toekomst zaten'* [Conditie: opvoeding].

Kinderen uit Caribisch Nederland geven aan weinig vrijheid te hebben en lijken afhankelijker te zijn van ouders. Een kind uit Caribisch Nederland vermeldt [meisje, 8 jaar]: *'Ze luisteren niet altijd naar wat ik precies wil of wil doen. 'Ik kan niet altijd kiezen. We doen bijna alles als familie'* [Conditie: interesse].

Dat kinderen uit Europees Nederland autonomie belangrijk vinden, is ook terug te lezen in wat kinderen aangeven fijn te vinden in hun leven. Zo vermeldt een kind uit Europees Nederland [meisje, 16 jaar]: *'Ik vind het fijn dat ik veel vrijheid heb en dat ik zelfstandig kan zijn. Ik mag zelf beslissen over veel dingen in mijn leven'* [Conditie: welzijn; wat vind ik fijn in mijn leven]. Een ander kind uit Caribisch Nederland geeft aan [jongen, 12 jaar]: *'Ik zou het fijn vinden voor als ik groot wordt, dat ik goed werk en goed salaris heb, zodat ik kan zorgen voor mijn familie'* [Conditie: welzijn; wat vind ik fijn in mijn leven]. Deze quote zegt iets over de afhankelijkheid van kinderen uit Caribisch Nederland. Tegelijkertijd vinden ze het ook fijn om meer vrijheid te krijgen. Zo geeft een kind aan [jongen, 12 jaar]: *'Dat ik meer vrijheid mag en niet alles MOET doen wat mijn ouders zeggen'* [Conditie: welzijn; wat kan beter in jouw leven].

Betrokkenheid familie

De betrokkenheid van familie bij kinderen uit Caribisch Nederland, waar het ook lijkt te gaan om betrokkenheid van naaste familie zoals opa, oma, tante of oom, lijkt groter te zijn dan bij de kinderen uit Europees Nederland, waar het vooral gaat om betrokkenheid van ouders. Zo vermeldt een kind uit Caribisch Nederland [jongen, 12 jaar]: *'Mijn moeder en mijn vader en mijn familie zorgen altijd voor mij'* [Conditie: opvoeding]. Nog een ander kind uit Caribisch Nederland vermeldt [jongen, 12 jaar]: *'My parents, grandparents, uncles and cousins helped each other and spent a lot of time together'* [Conditie: opvoeding].

Een Europees Nederlandse kind vermeldt [jongen, 16 jaar]: *'Er wordt goed voor mij gezorgd maar er staat niet altijd iemand voor mij klaar' [Conditie: opvoeding]*. Een ander kind uit Europees Nederland vermeldt [meisje, 16 jaar]: *'Mijn ouders weten eigenlijk vrij weinig af van hoe ik me echt voel. De band tussen ons is voor mijn gevoel niet sterk genoeg om mij te laten vertellen hoe het echt met me gaat. Ze denken dat het goed gaat, dieper gaan ze er ook niet op in. Het boeit hun meer of ik het goed doe op school dan of ik echt gelukkig ben nu' [Conditie: aandacht ouders]*. Deze tekstfragmenten illustreren in hoeverre Europees Nederlandse ouders betrokken zijn bij hun kinderen.

Daarnaast geven kinderen uit Caribisch Nederland ook aan dat zij het samenzijn met familie als fijn te ervaren in hun leven. Dit zorgt voor een hoog ervaren welzijn bij hen. Zo geeft kind uit Caribisch Nederland aan [meisje, 11 jaar]: *'Ik vind het fijn dat mijn moeder en familie bij me zijn. Ik heb een leuk leven' [Conditie: welzijn; wat vind je fijn in jouw leven]*, terwijl Europees Nederlandse kinderen aangeven dat zij het fijner zouden vinden als hun ouders meer betrokkenheid zouden laten zien. Zo geeft een Europees Nederlands kind aan [jongen, 12 jaar]: *'Het zou fijn zijn als ik vaker naar mijn oma, moeder of andere familie leden toe kan' [Conditie: welzijn; wat kan beter in jouw leven]*.

Ontwikkelingsmogelijkheden en stimulering

Het belang van ontwikkelingsmogelijkheden en het stimuleren van ontwikkeling lijkt in Europees Nederland belangrijker te zijn dan in Caribisch Nederland. Zo vermeldt een kind uit Europees Nederland [meisje, 16 jaar]: *'Ik krijg voldoende ruimte om mezelf te ontwikkelen in sport en muziek' [Conditie: interesse]*. Een ander kind vermeldt [jongen, 17 jaar]: *'Ze begrijpen me en doen alles wat nodig is om mij optimaal te laten ontwikkelen' [Conditie: aandacht ouders]*. Kinderen uit Caribisch Nederland lijken weinig mogelijkheden te hebben om hun ontwikkeling te stimuleren. Een kind uit Caribisch Nederland vermeldt [meisje, 15 jaar]: *'There are a lot of limitation if you're an ambitious student so you have to learn the subject they yourself and even still you might not be allowed to do the exam because of your class or because other failed it. This comes with little to no sleep and not going out to any activities when if you want to because you're working on getting the best grade possible. Because of the going outside the standard subject choices many teachers themselves can't help but they do try their best, it is still for the student to look for the correct materials' [Conditie: school, vrije tijd]*.

Kinderen uit Europees Nederland geven aan dat zij deze ontwikkelingsstimulering waarderen en het fijn vinden dat zij zoveel mogelijkheden hebben. Dit draagt volgens hen bij aan hun welzijn. Zo vermeldt een kind uit Europees Nederland [meisje, 15 jaar]: *'Ik vind het fijn dat ik veel dans, zing en acteer, naar school ga, ik een huis heb en mijn ouders mij supporten in mijn dromen' [Conditie: welzijn; wat vind je fijn in jouw leven]*. Kinderen uit Caribisch Nederland geven juist aan, dat zij het fijn zouden vinden als zij meer gestimuleerd worden in hun ontwikkeling. Zo vermeldt een kind uit Caribisch Nederland [meisje 13 jaar]: *'The religious atmosphere of both of the schools The people's*

lack of awareness about environmental damage Constant underlying criticism from almost all of the teachers Teachers criticising my beliefs' [Conditie: welzijn; wat kan beter in jouw leven]. Een ander kind uit Caribisch Nederland geeft aan [jongen, 18 jaar]: 'I find it somewhat difficult to find opportunities where i live of my interest so i have to peruse other careers' [Conditie: welzijn; wat vind kan beter in jouw leven].

Hiërarchie versus gelijkwaardigheid in ouder-kind relatie.

Binnen Europees Nederland lijken kinderen een gelijkwaardigere relatie te hebben met hun ouders, terwijl kinderen uit Caribisch Nederland eerder een hiërarchische relatie lijken te hebben met hun ouders en/of andere volwassenen. Dit blijkt uit de condities respect en school en vrije tijd.

Zo blijkt dat kinderen uit Europees Nederland meer privacy hebben en krijgen dan kinderen uit Caribisch Nederland. Een kind uit Europees Nederland vermeldt [jongen, 17 jaar]: *'Er wordt altijd rekening gehouden met elkaars wensen en iedereen kan gewoon zijn wie ze zijn. Privé is privé, voor iedereen in ons gezin' [Conditie: respect].* Verder lijken kinderen uit Europees Nederland meer zeggenschap te hebben in beslissingen dan kinderen uit Caribisch Nederland. Zo geeft een kind uit Europees Nederland aan [meisje, 17 jaar]: *'Ik heb met mijn moeder goede afspraken en regels. En mocht het niet werken, geef ik het aan en dan overleggen we. We doen veel in overleg en samenwerking' [Conditie: structuur].*

Voor de kinderen uit Caribisch Nederland speelt respect voor en gehoorzaamheid aan ouders en andere volwassenen een rol in de relatie tussen ouders en kinderen. Een kind uit Caribisch Nederland vermeldt [jongen, 9 jaar]: *'Nee de docenten zijn zeer onder maat. Ze houden zich niet aan de regels luisteren nooit naar de leerlingen en zelfs de mentor wilt de leerlingen niet helpen als de klas in nood is met een vak of docent' [Conditie: sociaal netwerk].* Tot slot vermeldt een kind uit Caribisch Nederland [meisje, 15 jaar]: *'My answer goes for the educators, when there's an argument most of the educators just say what they want and disregard what we have to say. When we don't understand something they say that we should have been paying attention, but in actuality we are, they just don't know how to explain things clearly and straight to the point' [Conditie: voorbeeld omgeving].* Deze uitspraken van de kinderen uit Caribisch Nederland illustreren de gehoorzaamheid en respect voor anderen.

Bovendien geven kinderen uit Europees Nederland ook aan het fijn te vinden hoe hun ouders en andere volwassenen met hen omgaan. Ze geven ook aan het fijn te vinden om zeggenschap te hebben over dingen die hen aangaan. Dit zorgt ervoor dat hun welzijn vergroot wordt. Zo vermeldt een kind uit Europees Nederland [meisje, 16 jaar]: *'Ik vind het fijn dat ik meer vrijheid krijg met bijvoorbeeld je eigen vakken indelen etc' [Conditie: welzijn; wat vind je fijn in jouw leven].* Een ander kind uit Europees Nederland geeft aan [meisje, 16 jaar]: *'Ik vind het fijn dat mijn ouders praten en*

overleggen met mij. Vooral mijn vader houdt heel erg rekening met mij' [Conditie: welzijn; wat vind je fijn in jouw leven]. De Caribisch Nederlandse kinderen geven aan dat zij het fijn zouden vinden als hun ouders hun meer vrijheid en zelfvertrouwen geven, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige personen. Zo geeft een kind aan [meisje, 11 jaar]: 'My mom and dad can change. I am not a baby anymore' [Conditie: welzijn; wat kan beter in jouw leven].

Levensstandaarden

Er worden door kinderen onderwerpen aangedragen die verwijzen naar een verschil in levensstandaard. Zo hebben Europees Nederlandse kinderen ten opzichte van Caribisch Nederlandse kinderen het over de voldoende aanwezige basisbehoeftes zoals voeding en kleding, het hebben van een toekomstperspectief en de goede standaarden ten aanzien van veiligheid. Zo vermeldt een kind uit Europees Nederland [meisje, 16 jaar]: *'Als ik kleding nodig heb krijg ik dit gewoon, we eten thuis 3 x op een dag en soms een x een tussendoortje. Als ik iets nodig heb krijg ik dit vaak gewoon tenzij het niet echt noodzakelijk is'* [Conditie: verzorging], terwijl een kind uit Caribisch Nederland vermeldt [meisje, 15 jaar]: *'Ik heb niet veel kleren. Mijn broer (of zus) en ik dragen soms elkaars kleren of we dragen kleren van mijn moeder als zij er niet is'* [Conditie: verzorging]. Een ander kind uit Europees Nederland vermeldt [meisje, 15 jaar]: *'Ik woon in een rustig dorp waarin (vrijwel) nooit crimineel gedrag voorkomt. Met 1700 inwoners kent iedereen elkaar ook en er heerst een hechte sfeer'* [Conditie: veiligheid buurt]. In tegenstelling tot een kind uit Caribisch Nederland die aangeeft [meisje, 11 jaar]: *'Crime has increased. I am worried daily of break-ins and robberies. Drug use has increased. Guns are common with the youth. Drinking has increased. It's not as safe to go out at night as it was a few years ago'* [Conditie: veiligheid buurt].

Wat verder ook opvalt is dat kinderen uit Caribisch Nederland beveiliging van de omgeving als noodzaak zien voor het ervaren van het gevoel van veiligheid. Zo vermeldt een kind uit Caribisch Nederland dat hij zich veilig voelt [jongen, 11 jaar]: *'Omdat we cameras en een grote machete hebben'* [Conditie: veiligheid thuis]. Tot slot geeft ook een ander kind uit Caribisch Nederland aan [jongen, 10 jaar]: *'Ik heb een vader die goed kan vechten en 5 honden'* [Conditie: veiligheid thuis].

Bovendien geven kinderen uit Europees Nederland aan dat zij het fijn zouden vinden als zij minder prestatiedruk hoefden te ervaren. Zo vermeldt een kind uit Europees Nederland [meisje, 17 jaar]: *'Ik zou een andere schoolsysteem in Nederland willen, dat niet gericht is op alleen je cijfers maar ook let op je inzet etcetera. Ik zou ook een minder grote druk op me schouders opgelegd willen krijgen'* [Conditie: welzijn; wat kan beter in jouw leven]. Voor de kinderen uit Caribisch Nederland gaat het hebben van een fijn leven vooral om het hebben van (ontwikkelings) mogelijkheden, activiteiten en betere veiligheid. Zo vermeldt een kind uit Caribisch Nederland [meisje 8 jaar]: *'We could have some*

more social activities in the school and students can have a chance to show their talents' [Conditie: welzijn; wat kan beter in jouw leven]

4. Conclusie en discussie

In dit onderzoek is getracht antwoord te geven op de vraag *'Hoe geven kinderen uit een individualistische – en collectivistische samenleving betekenis aan de kwaliteit van de leefomgeving en welzijn?'.* Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is er een kwalitatief onderzoek uitgevoerd onder kinderen uit Europees Nederland en kinderen uit Caribisch Nederland waarbij Europees Nederland verwijst naar een individualistische samenleving en Caribisch Nederland verwijst naar een collectivistische samenleving.

Uit de resultaten blijkt dat er overeenstemming is in betekenisgeving aan de kwaliteit van leefomgeving en welzijn tussen kinderen uit Caribisch Nederland en Europees Nederland. Kinderen uit beide groepen hebben overeenkomsten laten zien op de verschillende onderwerpen: liefde en aandacht van ouders, veiligheid, goed onderwijs, het beschikken over voldoende voeding en kleding, hebben van vrienden en het voorbeeldgedrag van ouders. De overeenkomsten op deze onderwerpen kunnen deels worden verklaard doordat het universele waarden zijn (Stapels & Keukens, 2016). Universele waarden zijn altijd en overal geldend ongeacht cultuur. Multinationale studies (Oyserman & Lee, 2008; Inglehart & Baker, 2000) veronderstellen dat er een verband is tussen individualisme, collectivisme en het belang van waarden. Volgens Oyserman & Lee (2008) doorlopen kinderen uit een individualistische samenleving en kinderen uit een collectivistische samenleving hetzelfde afwegingsproces bij de betekenisgeving aan de kwaliteit van leefomgeving en welzijn, als zij hetzelfde belang hechten aan een bepaalde waarde. Hieruit kan geconcludeerd worden dat kinderen uit Caribisch Nederland en Europees Nederland hetzelfde belang geven aan liefde en aandacht van ouders, veiligheid, goed onderwijs, beschikken over voldoende voeding en kleding, hebben van vrienden en het voorbeeldgedrag van ouders. Naast de overeenkomsten, zijn er ook verschillen gevonden tussen kinderen uit Caribisch Nederland en Europees Nederland.

In de resultaten is naar voren gekomen dat autonomie een belangrijker thema is voor kinderen uit Europees Nederland dan voor kinderen uit Caribisch Nederland. De opvoeding in een individualistische samenleving is gericht op het stimuleren van autonomie en zelfvertrouwen. Ouders uit deze samenleving hanteren vaak ook een autoritatieve opvoedingsstijl waarbij er duidelijke regels en afspraken gemaakt worden, maar ook ruimte is voor een kind om zijn eigen mening te geven. Kinderen worden in deze samenleving hier ook toe gestimuleerd (Eldering, 2008; Kagiticibasi, 2005). Binnen een individualistische samenleving is autonomie belangrijk omdat het vrijheid geeft om eigen keuzes te maken (Veenhoven, 1999; Ahuvia, 2002). Autonomie wordt in deze samenleving gezien als basisvoorwaarde voor de zelfredzaamheid van een individu. Deze zelfredzaamheid is nodig voor het

behalen van individuele doelen die in een individualistische samenleving van groot belang zijn omdat dit samenhangt met succes en het maximaliseren van geluk (Suh & Choi, 2018). Hoe gelukkig individuen zijn, hangt af van waar zij waarde aan hechten. In een collectivistische cultuur is de onderlinge afhankelijkheid van belang voor de veiligheid en loyaliteit aan de groep (Pan et al., 2010; Poelmans, 2005). Kinderen die opgroeien in een collectivistische samenleving worden opgevoed met waarden en normen die gericht zijn op de sociale cohesie binnen de familie en groep, zoals loyaliteit aan familie (Eldering, 2008). Dit heeft te maken met dat kinderen in een collectivistische samenleving worden gezien als nuttig, omdat zij iets kunnen betekenen voor hun ouders, zoals het vergroten van het inkomen en verzorgen van ouders op hun oude dag. In individualistische samenlevingen hebben kinderen een psychologische waarde. Hierdoor investeren ouders graag in hun kinderen op emotioneel en materieel vlak (Eldering, 2008). Doordat de collectivistische – en individualistische samenleving zijn eigen socialisatiewaarden heeft, verschillen ook de opvoedingsdoelen van kinderen uit beide culturen van elkaar. Doordat afhankelijkheid (collectivistische samenleving) en autonomie (individualistische samenleving) opvoedingsdoelen zijn, passen ouders uit deze culturen hun opvoeding op aan. Daarnaast geven individuen uit beide culturen verschillend betekenis aan het ervaren van een hoog welzijn (Uchida & Kitayama, 2009). In een individualistische samenleving hangt het ervaren van succes en geluk samen met een hoog welzijn, terwijl in collectivistische samenlevingen de harmonieuze relaties tussen de leden uit die samenleving samenhangt met een hoog ervaren welzijn (Krys et al., 2019).

De mate van betrokkenheid van familie kan ook terug gevoerd worden op het verschil tussen een individualistische samenleving en een collectivistische samenleving. Uit literatuur (Dijkstra et al., 2016) blijkt dat de rol van familie centraal staat binnen een collectivistische cultuur. De loyaliteit, collectieve verantwoordelijkheid en de harmonieuze relaties zorgen ervoor dat mensen uit een collectivistische samenleving een sterkere verplichting voelen voor het zorgen van familie. De hechte harmonieuze banden en collectieve verantwoordelijkheid zijn ook bronnen van veiligheid, geborgenheid en bescherming, door ervoor zorgen dat de loyaliteit blijft bestaan. Op die manier ontstaat ook de afhankelijkheidsrelatie tussen individuen die ook betrokkenheid impliceert. Een andere verklaring is ook dat in een collectivistische samenleving de ‘extended family’ (gezin met meer familieleden in één huishouden) veel meer voorkomt, terwijl in individualistische samenleving vaak alleen het gezin één huishouden vormt (Hui & Triandis, 1986; Kagitcibasi, 2005). Vaak wonen kinderen uit een collectivistische samenleving met oma’s, opa’s, tantes, ooms, nichten en neven. Dit verschil maakt al dat de letterlijke mate van betrokkenheid van familie groter is bij een collectivistische samenleving dan bij een individualistische samenleving. In een individualistische samenleving zijn de relaties tussen personen minder hecht. Individen uit deze samenleving ontlenen vaak hun gevoel van eigenwaarde aan het hun eigen vermogen en hun eigen doelen die zij nastreven. Dit maakt dat deze individuen een zelfbeeld ontwikkelen die onafhankelijk is van anderen (Nezlek et

al., 2008). Het nastreven van persoonlijk doelen en succes, wat van belang is in een individualistische samenleving, kan een negatief effect hebben op sociale relaties, waardoor het geluksniveau kan dalen (Ingrid et al., 2009). Volgens de literatuur (Triandis, 1989; Poelmans, 2005) geven ouders uit een individualistische samenleving, vaker de prioriteit aan hun werk dan aan hun gezinsverplichtingen vanwege de persoonlijke ambities, doelen en successen die sterk gewaardeerd wordt in deze cultuur. Dit is een mogelijke verklaring voor de wens van kinderen uit een individualistische samenleving graag willen dat ouders vaker aanwezig zijn in de thuissituatie en echt aandacht voor hen heeft. Als mensen in een collectivistische samenleving zich gaan richten op hun eigen individuele welzijn, kan dit de harmonieuze relatie verstoren (Uchida et al., 2004). Dit is mogelijk ook een verklaring voor waarom individuen uit een collectivistische samenleving gericht zijn op het welzijn van de groep in plaats van hun eigen persoonlijke welzijn.

Daarnaast lijkt de ontwikkelingsstimulering in een collectivistische samenleving minder belangrijk te zijn dan in een individualistische samenleving vanwege het conformisme die met name voorkomt in de collectivistische samenleving (Leikas et al., 2018). Dit conformisme speelt een grote rol in de samenwerking en onderlinge afhankelijkheid tussen de individuen van een collectivistische samenleving, doordat individuen uit deze samenleving conform de gedragsregels en rolpatronen binnen de groep zich gedragen (Hornsey & Jetten, 2005). Door zich hierop te richten wordt het gevoel van stabiliteit en acceptatie versterkt. Dit zorgt voor een betere samenwerking tussen alle leden van de collectivistische samenleving. Doordat de focus gericht is op de samenwerking en loyaliteit van de groep is er geen aandacht voor ontwikkelingsstimulering. Uit literatuur (Bobowik et al., 2011) blijkt dat de conformiteit, veiligheid, samenwerking en loyaliteit tussen de individuen uit een collectivistische samenwerking positieve effect hebben op de tevredenheid met het leven. Individen uit deze samenleving voelen zich nog meer onderdeel van de groep door de conformiteit, veiligheid en werking. Binnen de collectivistische samenleving is onderdeel zijn van de groep ook een belangrijk aspect bij het aangaan van de sociale relaties. Bovendien is eerder aangegeven dat kinderen in de collectivistische samenleving bewust worden gemaakt van hun rol en taak voor ouders, zoals het verzorgen van hen op hun oude dag. Dit zorgt ervoor dat de faciliteiten en middelen voor ontwikkelingsmogelijkheden er vaak niet zijn, omdat daar de nadruk niet op ligt binnen een collectivistische samenleving. In een individualistische samenleving is er wel aandacht voor die stimulering van ontwikkeling. Vanwege die individuele behoeftes die belangrijker zijn dan de behoeftes van de groep, worden er mogelijkheden gecreëerd voor individuen om zichzelf te ontplooiën tot autonome, zelfstandige burgers van een individuele samenleving. Het hebben van mogelijkheden, vrijheid om zelf keuzes te maken zijn voorwaarden voor het ervaren van een hoog welzijn (Weisner, 2015; Suh & Choi, 2018).

Ook blijkt ook dat er verschil is in hoe individuen relaties aangaan met elkaar in beide samenlevingen. Het blijkt dat er eerder sprake is van gelijkwaardige relaties in een individualistische

samenleving terwijl in een collectivistische samenleving sprake is van hiërarchische relaties. Ouders uit een collectivistische samenleving hanteren vaak een autoritaire opvoedingsstijl waarin er sterke controle wordt uitgeoefend op het kind en gehoorzaamheid en respect hebben belangrijke opvoedingsdoelen zijn (Baumrind, 1991; Eldering, 2008). Daarnaast hebben kinderen in een collectivistische samenleving weinig in te brengen omdat de verhoudingen duidelijk en strikt zijn. Deze strikte autoritaire discipline wordt in een collectivistische samenleving gezien als toezicht en zorg in het belang van het kind. Uit onderzoek (Garcia et al., 2019; Yuki 2013) blijkt dat culturen met een grote machtafstand vaak onderdrukkend werken op (negatieve) emoties. De strengheid en de opleggingen ondermijnen onder andere het gevoel van eigen waarden. Een minder gevoel van eigenwaarde of het gebrek hieraan kan zorgen voor een daling in het welzijnsniveau van een individu, omdat het gevoel van eigenwaarde één van de voorwaarden is voor het ervaren van welzijn. Kinderen uit een individualistische samenleving hebben daarentegen juist een gelijkwaardige relatie met volwassenen omdat zij voornamelijk worden gezien als autonome zelfstandige individuen en ouders uit een individualistische samenleving een autoritatieve opvoedingsstijl hanteren. Binnen deze opvoedingsstijl zijn er duidelijke afspraken met kinderen maar kinderen krijgen ook de ruimte om mee te denken en mee te bepalen (Kagiticibasi, 2005; Huppert et al., 2019). De eigen waarde wordt hierdoor gestimuleerd en gevoed, waardoor het gevoelens van empathie en zelfvertrouwen bevordert, wat geassocieerd wordt met het ervaren van geluk (Garcia et al., 2019).

Verder is er een verschil in levensstandaarden tussen de twee samenlevingen. Kinderen uit collectivistisch samenleving voelen zich onveiliger dan kinderen uit Europees Nederland. Dit komt waarschijnlijk doordat mensen uit een individualistische cultuur vaak in een welvarend land leven met aanzienlijk goede welvaartsindicatoren, zoals goede economie, goede huisvesting, goede gezondheidszorg en baan zekerheid, waardoor er relatief weinig criminaliteit aanwezig is (Gründler & Köllner, 2020). Dit zorgt voor een algemeen veilig gevoel. In collectivistische samenlevingen, die zich vaak bevinden in ontwikkelingslanden, is er sprake van hoge werkloosheid en armoede. Deze omstandigheden kunnen zodanige problemen veroorzaken dat dit criminaliteit in de hand werkt, wat kan zorgen voor een algemeen onveilig gevoel (Natarajan, 2016). Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat deze welvaartsindicatoren een rol spelen in het ervaren welzijn van individuen uit een individualistische samenleving en individuen uit een collectivistische samenleving.

Tot slot, is er gekeken naar de validiteit van de vragenlijst. De cross-culturele validiteit is gewaarborgd door onder andere de BIC-S vragenlijst te vertalen en deze beschikbaar te stellen in drie talen: Nederlands, Papiamento en Engels, zodat de vraagstellingen voor elk jongere die deelnam aan de vragenlijst duidelijk was. Daarnaast mochten de kinderen ook in hun eigen taal antwoorden, zodat de jongeren vanuit hun eigen referentiekader en met hun eigen woorden de vragen konden beantwoorden. Die mogelijkheid kregen zij ook aan de hand van open vragen, waar zij hun antwoorden mochten toelichten. Hoewel de meeste leefomgevingen goed werden begrepen door de

jongeren, waren ‘respect’ en ‘sociaal netwerk’ voor meer dan één interpretatie vatbaar. Door de kinderen uit Caribisch Nederland werd ‘respect’ geïnterpreteerd als dat zij respect hadden voor anderen in plaats van dat anderen respect hadden voor hen, zoals ook de vraag bedoeld was. ‘Sociaal netwerk’ werd door de kinderen van Caribisch Nederland geïnterpreteerd als het gebruik van sociale media. Bovendien bleek ook dat de veertien omgevingscondities in veel gevallen dezelfde betekenisgeving kregen, maar dat dit afhankelijk was van degene die hem invulde. Dit zorgde ervoor dat er kritisch gekeken moest worden naar welke omgevingscondities vanuit de twee culturen verklaard konden worden. Desondanks is de cross-culturele validiteit goed gewaarborgd en is het mogelijk geweest om de twee groepen, individualistisch en collectivistisch met elkaar te vergelijken.

4.1. Sterke punten en beperkingen van het onderzoek

Een sterk punt van dit onderzoek is dat kinderen zelf gehoord zijn over hun kwaliteit van leefomgeving en welzijn. Het is belangrijk om kinderen te horen over hun kwaliteit van leefomgeving en welzijn omdat zij bijzonder kwetsbaar zijn voor en in zorgelijke situaties (Freeman, 2007).

Een ander sterk punt is dat de data is verzameld bij kinderen uit Caribisch – en Europees Nederland in hun eigen context van thuis, taal en cultuur. Door het verschil in cultuur als uitgangspunt te nemen voor hoe kinderen betekenis geven aan hun kwaliteit van leven en welzijn, wordt niet alleen het begrip weergegeven van hoe cultuur invloed heeft op wat zij denken, maar ook op hoe ze denken (Rebecca & Volker, 2013). Hierin komen algemene (culturele) kenmerken waarin zij leven als thema’s naar boven die belangrijk voor hen zijn om tevreden te kunnen zijn met hun leefomgeving. De vragenlijsten waren zowel in het Engels, Papiaments en in het Nederlands. Hierdoor konden de kinderen in hun eigen taal de vragen beantwoorden.

Echter moet er bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten ook rekening gehouden worden met enkele beperkingen. De vragenlijsten zijn online verspreid en er zijn geen face to face gesprekken gevoerd met de kinderen. Hierdoor waren de onderliggende redenen of gedachtes niet te achterhalen op de antwoorden van de kinderen op de vraag ‘Wat zou jij anders willen in je leven?’. Ook betekent dit dat alleen kinderen die thuis internet en een computer of smartphone hadden, toegang hadden tot de vragenlijst. Dit resulteerde in dat de beperktere groep kinderen waarbij thuis grotere zorgen en problemen zijn niet hun stem konden laten horen. Daarnaast hebben enkele kinderen de toelichtingsvragen niet ingevuld. Het is niet duidelijk of ze het niet wensten te beantwoorden of de vraag niet begrepen. Het wordt niet duidelijk waarom een kind een bepaald antwoord geeft. Ook wordt er hierdoor geen inzicht verkregen in het denkproces van kinderen bij het geven van antwoorden op de vragen.

Daarnaast geldt ook dat het onderscheid tussen individualistisch en collectivistisch niet een harde scheidslijn is. Er zijn ook individuen die in een collectivistische samenleving opgroeien die meer

individualistische doelen nastreven en visa versa (Zevulun et al., 2017). Dit betekent dat de resultaten van het onderzoek niet één op één te generaliseren zijn. Enige voorzichtigheid is geboden bij het conclusies trekken over specifieke cultuurcontexten. Bovendien is de Europees Nederlandse groep oververtegenwoordigd (N=5050) en de Caribisch Nederlandse groep is ondervertegenwoordigd (N=401). Dit heeft ook invloed op de generaliseerbaarheid van dit onderzoek. Verder is de respons niet op alle veertien leefomgevingen even hoog. Deze grote verschillen tussen respondenten kunnen voor vertekeningen in de uitkomsten hebben gezorgd en een ander beeld hebben neergezet dan de werkelijkheid is. Tot slot heeft de groep van Caribisch Nederlandse kinderen aan twee cohortonderzoeken meegedaan (2016 en 2020) terwijl de groep van de Europees Nederlandse kinderen aan de drie cohortonderzoeken heeft meegedaan (2016, 2018 en 2020). Missende data kan invloed hebben op de betrouwbaarheid en validiteit van een onderzoek. Dit kan zorgen voor vertekeningen in de uitkomsten.

Verder is er één omgevingsconditie gedurende het onderzoek veranderd in de benaming. In de dataverzameling van 2016 voor zowel Europees – als Caribisch Nederland staat de omgevingsconditie ‘sociaal netwerk’ en in de dataverzameling van 2018 voor Europees Nederland en 2020 voor zowel Europees – als Caribisch Nederland staat deze omgevingsconditie als ‘andere volwassenen’. Deze tussentijdse verandering kan invloed hebben gehad op de validiteit van dit onderzoek. Daarnaast is er ook sprake geweest van saturatie. Op een gegeven moment leverde het coderen van de antwoorden van de respondenten geen nieuwe informatie op. Dit betekende voor dit onderzoek dat er genoeg informatie en respondenten verworven en geëquipt zijn om valide uitspraken te kunnen doen op basis van dit onderzoek.

Tot slot, is het toekennen van codes aan tekstfragmenten van de respondenten gebeurd op basis van wat de respondenten aangaven en is het coderingsproces gedaan door één onderzoeker. Dit heeft mogelijk ook invloed op de betrouwbaarheid.

4.2. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Dit onderzoek was een eerste stap in het op zoek gaan naar de culturele context van de kwaliteit van leefomgeving en welzijn op basis van de veertien omgevingscondities van het BIC-model. Uit dit onderzoek is gebleken dat ondanks er accentverschillen zijn tussen de kinderen uit Caribisch Nederland en Europees Nederland, er vooral een algemene overeenstemming in betekenisgeving lijkt te zijn op de veertien omgevingscondities. Deze accentverschillen lijken wel verklaard te kunnen worden aan de hand van de culturele verschillen tussen een collectivistische samenleving en individualistische samenleving. Er zijn thema's naar voren gekomen als afhankelijkheid en autonomie, hiërarchie en gelijkwaardigheid in ouder-kind relatie, ontwikkelingsmogelijkheden en stimulering, levensstandaarden, betrokkenheid van familie en de gemeenschappelijke thema's in wat kinderen uit beide groepen belangrijk vinden. De belangrijke conclusie van dit onderzoek was dat de

omgevingscondities in veel gevallen hetzelfde zijn, maar de betekenisgeving afhangt van wie het invult. Dit suggereert dat niet alleen de culturele context van belang is, maar ook andere factoren zoals persoonlijkheid, de ontwikkelingen die een individu doormaakt en de verandering of verschuiving van bepaalde normen en waarden in deze huidige tijdsgeest. Er zijn kinderen die tussen twee culturen in opgroeien en waar één van deze factoren speelt in deze complexiteit van opgroeien. Jongeren groeien enerzijds op in de cultuur waar de zij of de ouders van de jeugdige vandaan komen en waar vanuit die waarden en normen van die specifieke cultuur geleefd wordt en anderzijds de westerse cultuur met haar eigen normen en waarden waar een jeugdige mee te maken heeft als hij buiten huis is. Vaak sluiten deze normen en waarden niet goed op elkaar aan, waardoor het voor de jeugdige moeilijk kan worden om het proces van identiteitsvorming te doorlopen en zich te ontwikkelen. Het kan waardevol zijn om in vervolgonderzoek te onderzoeken in hoeverre deze groep, die tussen twee culturen opgroeit, betekenis kan geven aan de kwaliteit van leefomgeving en welzijn.

Een implicatie voor de praktijk heeft betrekking op het vergroten van cultuurkennis van de hulpverlener om zo begrip te kunnen hebben voor de soms kwetsbare situaties waar niet-westerse kinderen in opgroeien. Niet-westerse kinderen groeien vaak op in een omgeving waar financiële middelen beperkt zijn in de thuissituatie en waar weinig tot niks wordt gedaan aan ontwikkelingsstimulering vanuit de overheid. Hierdoor hebben zij niet altijd de kans om zich te ontwikkelen op de verschillende terreinen van het leven (Ross, Trans, Buckx & de Roos, 2015). Daarnaast hebben ouders uit een niet-westerse samenleving vaak ook bepaalde normen en waarden waar zij aan vast houden die invloed hebben op hoe een kind opgroeit en zich ontwikkelt. Het is als hulpverlener goed om bewust te zijn van de culturele achtergrond die ten grondslag kan liggen aan de problematiek en/of moeilijkheden in het leven van een jongeren. Door als hulpverlener je te verdiepen in de cultuur van een jongere en het verschil met de eigen westerse cultuur, kun je voorkomen dat je onjuistheden signaleert en interpreteert als problematiek en hiermee verkeerde conclusie trekt en/of te snel een conclusie trekt. Bovendien helpt het verdiepen in een cultuur, de ongefundeerde generalisaties en vooroordelen te bedwingen. Doordat hulpverleners zich gaan verdiepen in een cultuur, kan dit zorgen voor begrip, wat een nieuwe inzichten kan verschaffen in handelingspatronen als het gaat om gezinnen met een niet-westerse achtergrond. Het is waardevol om als hulpverlener te kijken hoe wij als volwassenen en als westerse samenleving kunnen aansluiten en bijdragen aan het kind zijn ontwikkeling in plaats van dat het kind zich alleen maar moet aanpassen aan de westerse samenleving.

Literatuurlijst

- Ahuvia, A. C. (2002). Individualism/collectivism and cultures of happiness: a theoretical conjecture on the relationship between consumption, culture and subjective well-being at the national level. *Journal of Happiness Studies*, 3(1), 23–36. <https://doi.org/10.1023/A:1015682121103>
- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. In J. Brooks-Gunn, R. Lerner, & A. C. Petersen (Eds.), *The encyclopedia of adolescence* (pp. 746-758). New York: Garland.
- Bobowik, M., Basabe, N., Páez Darío, Jiménez Amaia, & Bilbao M. Ángeles. (2011). Personal values and well-being among europeans, spanish natives and immigrants to spain: does the culture matter? *Journal of Happiness Studies : An Interdisciplinary Forum on Subjective Well Being*, 12(3), 401–419. <https://doi.org/10.1007/s10902-010-9202-1>
- Bornstein, M. H., Cote, L. R., Haynes, O. M., Suwalsky, J. T., & Bakeman, R. (2012). Modalities of infant-mother interaction in Japanese, Japanese American immigrant, and European American dyads. *Child development*, 83(6), 2073–2088. <https://doi.org/10.1111/j.14678624.2012.01822.x>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- ten Brummelaar, M.D.C., Post, W. J., Arkesteijn, P. A., Kalverboer, M. E., Harder, A. T., Knorth, E. J. (2017). Perceived living conditions of young people in secure residential care: psychometric properties of the best interest of the child – self-report questionnaire (bic-s). *Child Indicators Research*, 1-18, 1–18. <https://doi.org/10.1007/s12187-017-9460-0>
- Cohen, A. B., & Johnson, K. A. (2017). The relation between religion and well-being. *Applied Research in Quality of Life : The Official Journal of the International Society for Quality-Of Life Studies*, 12(3), 533–547. <https://doi.org/10.1007/s11482-016-9475-6>
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403–425.
- Diener, M. L., & Lucas, R. E. (2004). Adults’ desires for children’s emotions across 48countries: Associations with individual and national characteristics. *Journal of Cross*

culturalPsychology,35, 525–547

Diener, E., & Suh, E. M. (2000). Measuring subjective well-being to compare the quality of life of cultures. *Culture and subjective well-being*, 3-12.

Dijkstra, S., Creemers, H. E., Asscher, J. J., Deković, M., & Stams, G. J. J. M. (2016). The effectiveness of family group conferencing in youth care: a meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 62, 100–110. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.10.017>

Eldering, L. (2008). *Cultuur en opvoeding*. Lemniscaat.

Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4th ed.). Sage Publications.

Garcia, F., Serra, E., Garcia, O.F., Martinez, I., & Cruise, E. (2019). A third emerging stage for the current digital society? Optimal parenting styles in Spain, the United States, Germany and Brazil. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(13), 2333

Gründler K. & Köllner S. (2020). Culture, diversity, and the welfare state. *Journal of Comparative Economics*, 48(4), 913–932. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2020.05.003>

Hofstede, G. & Minkov, M. (2017). *Cultures and Organizations: Software of the mind, intercultural cooperation and its importance for survival* (3rd ed.). New York: McGraw Hill.

Hornsey, M., & Jetten, J. (2005). Loyalty without conformity: tailoring self-perception as a means of balancing belonging and differentiation. *Self and Identity*, 4(1), 81–95.
<https://doi.org/10.1080/13576500444000236>

Hui, C. H., & Triandis, H. C. (1986). Individualism-collectivism : a study of cross-cultural researchers. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 17(2), 225–248.
<https://doi.org/10.1177/0022002186017002006>

Huppert, E., Cowell, J. M., Cheng, Y., Contreras-Ibáñez Carlos, Gomez-Sicard, N., Gonzalez-Gadea, M. L., Huepe, D., Ibanez, A., Lee, K., Mahasneh, R., Malcolm-Smith, S., Salas, N., Selcuk, B., Tungodden, B., Wong, A., Zhou, X., & Decety, J. (2019). The development of children's preferences for equality and equity across 13 individualistic and collectivist cultures. *Developmental Science*, 22(2). <https://doi.org/10.1111/desc.12729>

- Ince, D., & Kalthoff, H. (2020). *Normale uitdagingen voor kinderen, jongeren en hun ouders*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut (NJI).
- Inglehart, R., & Baker, W. E. (2000). Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values. *American Sociological Review*, *65*(1), 19–51.
- Ingrid, B., Majda, R., & Dubravka, M. (2009). Life goals and well-being: are extrinsic aspirations always detrimental to well-being? *Psychological Topics*, *18*(2), 317–334.
- Kagawa-Singer, M., Padilla, G. V., & Ashing-Giwa, K. (2010). Health-related quality of life and culture. *Seminars in Oncology Nursing*, *26*(1), 59–67.
- Kağitçibaşı, C. (1996). *Family and human development across cultures. A view from the other side*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kalverboer, M. E., & Zijlstra, E. (2006). *Het belang van het kind in het Nederlands recht: Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Amsterdam: SWP.
- Krys, K., Zelenski, J. M., Capaldi, C. A., Park, J., Tilburg, W., Osch, Y., Haas, B. W., Bond, M. H., Dominguez-Espinoza, A., Xing, C., Igbokwe, D. O., Kwiatkowska, A., Luzniak-Piecha, M., Nader, M., Rizwan, M., Zhu, Z., & Uchida, Y. (2019). Putting the “we” into well-being: using collectivism-themed measures of well-being attenuates well-being's association with individualism. *Asian Journal of Social Psychology*, *22*(3), 256–267.
<https://doi.org/10.1111/ajsp.12364>
- Leikas, S., Ilmarinen, V.-J., Verkasalo, M., Vartiainen, H.-L., & Lönnqvist, J.-E. (2018). Relationship satisfaction and similarity of personality traits, personal values, and attitudes. *Personality and Individual Differences*, *123*, 191–198. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.11.024>
- Lochmiller, C. (2021). Conducting thematic analysis with qualitative data. *The Qualitative Report*, (20210620). <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2021.5008>
- Natarajan, M. (2016). Crime in developing countries: the contribution of crime science. *Crime Science An Interdisciplinary Journal*, *5*(1), 1–5. <https://doi.org/10.1186/s40163-016-0056-7>
- Nezlek, J., Kafetsios, K., & Smith, V. (2004). Cross and within culture relationships between day-to

- day affect and self-construal. Conference of the International Society for Emotion Research, New York, NY.
- Novin, S., Banerjee, R., Dadkhah, A., & Rieffe, C. (2009). Self-reported use of emotional display rules in the netherlands and iran: evidence for sociocultural influence. *Social Development, 18*(2), 397–411.
- Oyserman, D., & Lee, S. W. S. (2008). Does culture influence what and how we think? effects of priming individualism and collectivism. *Psychological Bulletin, 134*(2), 311–342.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.134.2.311>
- Pan, Y., Song, X., Goldschmidt, A., & French, W. (2010). A cross-cultural investigation of work values among young executives in china and the usa. *Cross Cultural Management: An International Journal, 17*(3), 283–298. <https://doi.org/10.1108/13527601011068379>
- Park, N., & Huebner, E. S. (2005). A cross-cultural study of the levels and correlates of life satisfaction among adolescents. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 36*(4), 444–456.
- Poelmans, S. A. (2005). *Work and family: An international research perspective*. Psychology Press.
- Rebecca, L. F., & Volker, F. (2013). Culture matters: individualism vs. collectivism in conflict decision-making. *Societies, 3*(1), 128–146. <https://doi.org/10.3390/soc3010128>
- Ross, J., Trans, F., Bucx, F & de Roos, S.A. (2015). *Opvoeden in niet-westerse migrantengezinnen : een terugblik en verkenning*. Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Stapel, J., & Keukens, R. (2016). *Sociologie voor gezondheidszorg en verpleegkunde (Negende, herziene druk)*. Bohn Stafleu Van Loghum. Retrieved December 22, 2022,
- Stiglitz, J., Sen, A., & Fitoussi, J. (2009). *Report by the Commission on the measurement of economic performance and social progress*. Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/
- Suh, E.M., & Choi, S. (2018). Predictors of subjective well-being across cultures. *Handbook of well being*. Salt Lake City.
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism and collectivism*. Boulder, CO: Westview

- Triandis, H. C., & Suh, E. M. (2002). Cultural influences on personality. *Annual review of psychology*, 53(1), 133-160
- Tse, S. (2017). Wellbeing in Non-Western Cultures. In M. Slade, L. Oades & A. Jardien (Eds.), *Wellbeing, Recovery and Mental Health* (pp.194-206). Cambridge.
- Uchida, Y., & Kitayama, S. (2009). Happiness and unhappiness in east and west: themes and variations. *Emotion*, 9(4), 441–456. <https://doi.org/10.1037/a0015634>
- Uchida, Y., Norasakkunkit, V., & Kitayama, S. (2004). Cultural constructions of happiness: theory and empirical evidence. *Journal of Happiness Studies*, 5(3), 223–239.
<https://doi.org/10.1007/s10902-004-8785-9>
- Voukelatou, V., Gabrielli, L., Miliou, I., Cresci, S., Sharma, R., Tesconi, M., & Pappalardo, L. (2020). Measuring objective and subjective well-being: dimensions and data sources. *International Journal of Data Science and Analytics*, 11(4), 279–309. <https://doi.org/10.1007/s41060-020-00224-2>
- Weisner, T. S. (2014). Culture, context, and child well-being. *Handbook of child well-being: Theories, methods and policies in global perspectives*, 87-103.
- Yuki, M. (2003). Intergroup comparison versus intragroup relationships: a cross-cultural examination of social identity theory in north american and east asian cultural contexts. *Social Psychology Quarterly*, 66(2), 166–183.
- Zevulun D., Kalverboer, M. E., & Knorth, E. J. (2017). *Repatriation and the best interests of the child :the rearing environment and wellbeing of migrant children after return to kosovo and albania* (dissertation). Rijksuniversiteit Groningen.
- Zijlstra, E. (2012). *In the best interest of the child? : a study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective* (dissertation). s.n.
- Zijlstra, A. E., Kalverboer, M. E., Post, W. J., ten Brummelaar, M. D. C., & Knorth, E. J. (2015). De bic-q: een instrument om de kwaliteit van de opvoedingsomgeving van asielzoekerskinderen in kaart te brengen. *Kind En Adolescent*, 36(1), 23–37.

Bijlage 1. Codeboom

Figuur 1a : deductief codeboek fase 1 –
Kwaliteit van leefomgeving

Figuur 1b. Deductief codeboek fase 1 -

Welzijn

Bijlage 2. Codeboek per leefomgevingconditie

- Aandacht kind_ Kind wil graag hulp van hulporganisaties
- Aandacht ouders_ communicatiestijl tussen ouder en kind
- Aandacht ouders_ kind heeft weinig vertrouwen in een ander
- Aandacht ouders_ bang voor boze reactie vader
- Aandacht ouders_ geen (goed) contact met ouders
- Aandacht ouders_ Geen (goed) contact met vader
- Aandacht ouders_ goed contact met moeder
- Aandacht ouders_ goed contact met vader
- Aandacht ouders_ goede band met ouders/ familie
- Aandacht ouders_ kind en ouders ondernemen leuke activiteiten met elkaar
- Aandacht ouders_ Kind heeft / krijgt alles
- Aandacht ouders_ kind het gevoel niet gehoord te worden
- Aandacht ouders_ Kind kan verhaal kwijt bij ouders
- Aandacht ouders_ Kind krijgt genoeg aandacht
- Aandacht ouders_ kind krijgt hulp van ouders
- Aandacht ouders_ Kind voelt geen liefde
- Aandacht ouders_ Kind voelt zich begrepen door ouders
- Aandacht ouders_ Kind voelt zich niet begrepen
- Aandacht ouders_ Kind woont niet met ouders
- Aandacht ouders_ Liefde tussen ouder en kind
- Aandacht ouders_ liefde van kind naar ouders toe
- Aandacht ouders_ onvermogen om contact met anderen aan te gaan
- Aandacht ouders_ onvoldoende door psychologisch welzijn van moeder
- Aandacht ouders_ oppervlakkig contact met ouders
- Aandacht ouders_ Ouder geeft niet genoeg liefde aan kind
- Aandacht ouders_ ouders emotioneel onbereikbaar voor kind

Aandacht ouders_ ouders geen interesse in kind
Aandacht ouders_ Ouders staan klaar voor kind
Aandacht ouders_ ouders zijn positief over het kind
Aandacht ouders_ school heeft geen middelen om kind goed te helpen
Aandacht ouders_ veel liefde
Aandacht ouders_ veel tijd tussen ouder en kind
Aandacht ouders_ Veilig en goed contact met moeder
Aandacht ouders_ weinig aandacht voor kind
Aandacht ouders_ weinig door afwezigheid van een ouder.
Aandacht ouders_ weinig support van ouders aan kind
Aandacht ouders_ negatieve beïnvloeding van ouders
Aandacht ouders_ problemen met geloof
Angst voor het vluchten naar een ander land
Fijn leven_ Als kind kan verhuizen naar land van herkomst
Fijn leven_ Behoefte aan 'alleen zijn'
Fijn leven_ Behoefte aan een thuis
Fijn leven_ Behoefte aan mensen die kind accepteren
Fijn leven_ Behoefte aan op vakantie gaan
Fijn leven_ behoefte om contact met ouders te hebben
Fijn leven_ Bij ouders thuis zijn
Fijn leven_ dat ouders goed voor kind zorgt
Fijn leven_ de aandacht van de meisjes van de eilanden
Fijn leven_ De hulp van ouders
Fijn leven_ de mogelijkheid om te spelen / leuke dingen te doen
Fijn leven_ de relatie met o.a. docenten op school
Fijn leven_ de steun van ouders
Fijn leven_ de vrijheid waar een kind in leeft
Fijn leven_ de zelfstandigheid van een kind
Fijn leven_ fijne, vriendelijke buurt / burens
Fijn leven_ goede leefomstandigheden
Fijn leven_ het hebben van een huisdier
Fijn leven_ het hebben van een leuke studie
Fijn leven_ het hebben van familie/ huis
Fijn leven_ het hebben van financiële zekerheid
Fijn leven_ het hebben van hobby / sport
Fijn leven_ het hebben van kansen voor ontwikkeling

Fijn leven_ het hebben van vrienden
Fijn leven_ het samenzijn van de hele familie
Fijn leven_ Kind heeft eigen privacy
Fijn leven_ Kind heeft zorgeloos leven
Fijn leven_ Kind krijgt alles wat hij wilt
Fijn leven_ Kind mag zijn wie hij/zij is
Fijn leven_ Kind vindt alles fijn
Fijn leven_ Kind vindt de hulp van anderen (dan ouders) fijn
Fijn leven_ Kind vindt de hulp van de overheid fijn
Fijn leven_ Kind vindt de veilige omgeving fijn
Fijn leven_ Kind vindt het contact tussen / met ouders fijn
Fijn leven_ Kind vindt het fijn dat er naar hen geluisterd word
Fijn leven_ Kind vindt het fijn dat zij andere goed behandelen
Fijn leven_ Kind vindt het thuis het fijnst
Fijn leven_ Kind vindt niks fijn
Fijn leven_ Kind vindt school fijn
Fijn leven_ Kind wil gehoord worden
Fijn leven_ Kind wil vrijheid om zelf te bepalen wat hij/zij wil doen
Fijn leven_ liefde van familie
Fijn leven_ Mogelijkheid tot veel reizen
Fijn leven_ opgroeien met voldoende eten
Fijn leven_ rust in het leven van een kind
Geen fijne buurt
Geen onderwijs_ door lichamelijke redenen
Interesse_ geen ruimte voor de interesses van het kind
Interesse_ geen steun voor interesse kind
Interesse_ geloof in God
Interesse_ Kind kan verhaal kwijt aan anderen (dan ouders)
Interesse_ Kind kan verhaal niet kwijt
Interesse_ Kind krijgt hulp van ouders
Interesse_ kind voelt de vrijheid om alles te bespreken met ouders
Interesse_ ouders luisteren naar kind
Interesse_ ouders luisteren niet
Interesse_ ouders ondernemen geen leuke activiteiten met het kind
Interesse_ ouders steunen de kinderen
Interesse_ ouders tonen interesse in kind

Interesse_ van een ander volwassene dan ouders
Interesse_ vanuit kind naar ouders
Interesse_ verschil in interesse voor kind tussen moeder en vader
Interesse_ verschil tussen kind en ouder door geloof
Interesse_ weinig interesse in elkaar in de gezinssituatie
Interesse_ weinig voor andere dingen dan studeren
Kind mag niet omgaan met één van de ouder
Kind wil niet bij de ander ouder wonen
Leuker leven_ geen mishandeling/ geweld meer
Leuker leven_ beter contact met ouders
Leuker leven_ beter onderwijs
Leuker leven_ betere leefomstandigheden
Leuker leven_ betere regeling vanuit de overheid
Leuker leven_ betere schoolprestaties
Leuker leven_ betere voorzieningen op school
Leuker leven_ betere/ meer vriendschappen
Leuker leven_ een eigen huis/ plek
Leuker leven_ een hobby/sport hebben
Leuker leven_ geen (psychische) problemen / ziekte meer hebben
Leuker leven_ Kind vindt alles moeilijk in het leven
Leuker leven_ kind wil beter om zichzelf denken
Leuker leven_ Kind wil gehoord worden
Leuker leven_ Kind wil graag hulp bij inrichten/structuur leven
Leuker leven_ Kind wil graag meer tijd met familie
Leuker leven_ Kind wil graag naar school
Leuker leven_ Kind wil meer aandacht en steun
Leuker leven_ Kind wil meer privacy
Leuker leven_ Kind wil weer thuis wonen bij ouders
Leuker leven_ Kind wil zichzelf kunnen zijn
Leuker leven_ Kind wilt graag meer geluk ervaren
Leuker leven_ meer acceptatie voor kind door leeftijdsgenoten
Leuker leven_ meer begrip voor kind
Leuker leven_ meer contact hebben met leeftijdsgenoten
Leuker leven_ meer duidelijkheid op/ van school
Leuker leven_ meer duidelijkheid over het leven
Leuker leven_ meer en betere hulp krijgen

Leuker leven_ meer en voldoende eten
Leuker leven_ meer financiële zekerheid
Leuker leven_ meer mogelijkheden om leuke dingen te ondernemen
Leuker leven_ meer ondersteuning vanuit school
Leuker leven_ meer reizen maken
Leuker leven_ meer respect voor elkaar
Leuker leven_ meer stabiliteit in het leven van kind
Leuker leven_ meer veiligheid in het land
Leuker leven_ meer vrije tijd, minder schoolwerk
Leuker leven_ meer vrijheid
Leuker leven_ meer zekerheid m.b.t. werk/school
Leuker leven_ meer zelfvertrouwen/zekerheid
Leuker leven_ minder hulp van instanties
Leuker leven_ minder ruzies thuis
Leuker leven_ veiligere buurt
Onveilig thuissituatie_ door inbraken
Onveilig thuissituatie_ pesten van elkaar
Onveilige pleeggezinsituatie_ kindermishandeling
Onveilige pleeggezinsituatie_ schelden
Onveilige thuissituatie_ negatief gepraat over kind door ouders
Onveilige thuissituatie_ bang voor ouders
Onveilige thuissituatie_ door instanties
Onveilige thuissituatie_ door psychologische toestand ouder
Onveilige thuissituatie_ doordat kind in aanraking komt met 'niet zo' fijne beelden op tv
Onveilige thuissituatie_ geen mogelijkheid om te spelen
Onveilige thuissituatie_ geen plek om naar toe te gaan
Onveilige thuissituatie_ Kind vertrouwt niet echt mensen
onveilige thuissituatie_ Kind voelt zich niet thuis
Onveilige thuissituatie_ kindermishandeling
Onveilige thuissituatie_ Niet veilig bij papa
Onveilige thuissituatie_ ouders hebben veel ruzie
Onveilige thuissituatie_ Veel ruzie met andere huisgenoten
Onveilige thuissituatie_ verdovende middelen gebruik
Onveilige thuissituatie_ door gedrag ouders
Onveilige thuissituatie_ geestelijke mishandeling
Onveilige thuissituatie_ geweld en schelden

Onveilige thuissituatie_negatief praten over de ander ouder
Opvoeding_ betrokken ouder
Opvoeding_ eenzaamheid van kind
Opvoeding_ geen adequate opvoeding van ouders
Opvoeding_ geen contact met ouders meer
Opvoeding_ geen hulp van docenten
Opvoeding_ genoeg eerste levensbehoeftes
Opvoeding_ gevolgen van (vecht)scheiding
Opvoeding_ Kind krijgt geen hulp
Opvoeding_ Kind krijgt hulp van anderen dan ouders
Opvoeding_ kind tevreden met opvoeding
Opvoeding_ ouders behoeden kinderen voor gevaar
Opvoeding_ Ouders doen alles voor het kind
Opvoeding_ ouders luisteren niet naar kind
Opvoeding_ ouders staan altijd klaar voor kind
Opvoeding_ ouders zorgen goed voor kind
Opvoeding_ slecht, want kind kan niet altijd bij iemand terecht
Opvoeding_ slechte band met familie
Opvoeding_ strenge ouders
Opvoeding_ veel familie
Opvoeding_ veel gemist in de opvoeding
Opvoeding_ weinig ontwikkelingsmogelijkheden
Opvoeding_ adequate opvoeding van ouders
Respect_ Bevoorrecht gevoel
Respect_ Er is respect voor elkaar in de buurt / school
Respect_ Er wordt negatief over kind gepraat door volwassenen
Respect_ Er wordt rekening gehouden met het kind
Respect_ geen hulp krijgen
Respect_ Geen rekening gehouden met kind
Respect_ geen respect van ouders door geloof
Respect_ gepest worden
Respect_ gevoel van ongelijkheid
Respect_ gevoel van ongelijkheid voor de lgbtq+ groep
Respect_ Kind heeft geen respect voor anderen
Respect_ Kind heeft respect voor iedereen
Respect_ Kind krijgt de ruimte om te zijn wie die wil zijn

Respect_ kind krijgt geen privacy van ouders
Respect_ Kind krijgt privacy van ouders
Respect_ Kind krijgt vertrouwen van ouders
Respect_ Kind vindt dat hij respectvoller kan zijn
Respect_ Kind voelt zich minderwaardig door ziekte/stoornis
Respect_ kind voelt zich niet gehoord
Respect_ Kind voelt zich niet serieus genomen door zorginstanties
Respect_ Kind wordt niet gewaardeerd door ouders
Respect_ ouder niet in beeld door uitspraak rechter
Respect_ respect krijgen door rijkdom
Respect_ weinig begrip voor als je anders bent
Respect_ weinig door andere afkomst
Respect_ weinig door onderwijsniveau
Respect_ weinig respect door geloof
Respect_ weinig ruimte om zichzelf te zijn
Respect_ neerkijken op uiterlijk
School en vrije tijd_ geen mogelijkheid tot verdere onderwijs door geldgebrek
School en vrije tijd_ ander schoolniveau dan vrienden
School en vrije tijd_ door weinig geld geen leuke activiteiten in de vrije tijd
School en vrije tijd_ geen begrip van docenten
School en vrije tijd_ geen hulp van de leerkrachten
School en vrije tijd_ geen leuke tijd op school
School en vrije tijd_ geen school afgemaakt wegens lichamelijke beperking
School en vrije tijd_ geen steun van school
School en vrije tijd_ geen uitdaging op school
School en vrije tijd_ geen zin in school
School en vrije tijd_ gevolgen van die hoge werkdruk op school
School en vrije tijd_ goede hulp van docenten
School en vrije tijd_ goede schoolorganisatie
School en vrije tijd_ handelingsverlegenheid docenten
School en vrije tijd_ hoge werkdruk op school
School en vrije tijd_ Kind onderneemt leuke activiteiten
School en vrije tijd_ Kind vindt school leuk
School en vrije tijd_ Kind wil meer schoolpauzes
School en vrije tijd_ Kind wordt geholpen door anderen.
School en vrije tijd_ kind wordt niet begrepen door school

School en vrije tijd_ lage onderwijskwaliteit op de eilanden
School en vrije tijd_ onduidelijke regels op school
School en vrije tijd_ problemen met school
School en vrije tijd_ veel steun/hulp vanuit school
School en vrije tijd_ veel vrije tijd voor leuke dingen
School en vrije tijd_ volgt geen onderwijs
School en vrije tijd_ volgt geen onderwijs wegens de drukte
School en vrije tijd_ weinig mogelijkheden te doen op het eiland
School en vrije tijd_ weinig plezier in school
School en vrije tijd_ weinig vrije tijd door schooldrukke
School en vrije tijd_ weinig zin in school door veel vrije uren
Sociaal netwerk_ steun van andere mensen dan ouders en vrienden
Sociaal netwerk_ veel steun van vrienden
Sociaal netwerk_ Kind heeft geen mobiel
Sociaal netwerk_ Kind heeft toestemming voor sociale media
Sociaal netwerk_ Kind vindt contact maken moeilijk
Sociaal netwerk_ Kind zit bij een club/ sport
Sociaal netwerk_ Kind zit niet bij een club/sport
Sociaal netwerk_ kleine vangnet
Sociaal netwerk_ niks goed geregeld op de eilanden
Sociaal netwerk_ noodzakelijk
Sociaal netwerk_ veel steun van familie en gezin
Sociaal netwerk_ wantrouwend
Sociaal netwerk_ weinig steun van anderen
Sociaal netwerk_ weinig steun vanuit hulpinstanties
Sociaal netwerk_ weinig steun vanuit school
Sociaal netwerk_ weinig tot geen contact met familie
Sociaal netwerk_ geen behoefte
Structuur_ strenge ouders
Structuur_ alles goed geregeld
Structuur_ beloning
Structuur_ geen daginvulling kind
Structuur_ geen daginvulling van ouders
Structuur_ geen dagritme kind
Structuur_ geen duidelijke regels op het eiland
Structuur_ geen goede scholen op het eiland

Structuur_ geen normale regels volgens het kind
Structuur_ geen structuur voor mensen op het eiland
Structuur_ geen vaste regels
Structuur_ goede samenwerking en afspraken tussen ouder en kind
Structuur_ hulp van ouders
Structuur_ Kind gaat niet naar school (wegens ziekte)
Structuur_ Kind heeft behoefte aan meer structuur/duidelijkheid
Structuur_ Kind heeft dagritme
Structuur_ Kind heeft veel vrijheid m.b.t. regels
Structuur_ Kind houdt zich aan de regels
Structuur_ Kind krijgt geen hulp / uitleg van ouders
Structuur_ Kind krijgt geen hulp bij structuur
Structuur_ Kind krijgt hulp bij structuur
Structuur_ Kind krijgt vrijheid om ook dingen zelf te bepalen
Structuur_ Kind niet blij met regels
Structuur_ Kind wordt meegenomen in de dagstructuur
Structuur_ Kind zorgt voor zichzelf / ouders
Structuur_ onduidelijke regels voor kind
Structuur_ regels omtrent telefoongebruik
Structuur_ regels worden niet nageleefd op eiland
Structuur_ structuur door geloof
Structuur_ veel regels
Structuur_ veel zorgen bij het gezin
Structuur_ verschil tussen vader en moeder
Structuur_ wel dagritme / daginvulling kind
Structuur_ duidelijke regels
Structuur_ weinig regels

Veiligheid buurt_ geen goede thuissituatie
Veiligheid buurt_ geen hulp van de politie
Veiligheid buurt_ geen hulp van instanties
Veiligheid buurt_ geen mogelijkheid thuis om te spelen
Veiligheid buurt_ geen speelmogelijkheden voor kinderen
Veiligheid buurt_ geen straat verlichting
Veiligheid buurt_ gevolgen van onveilige buurt
Veiligheid buurt_ Kind blij op en met het eiland
Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig door speelmogelijkheden

Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig door aanwezigheid politie
Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig door een fijne en behulpzame buurt
Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig door huisdier
Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig doordat er geen 'rare' mensen op straat lopen
Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig doordat er geen drugsgebruik en ruzie is
Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig doordat het buiten leuk kan spelen
Veiligheid buurt_ Kind voelt zich veilig doordat het nooit alleen thuis hoeft te zijn
Veiligheid buurt_ onveilig door criminaliteit
Veiligheid buurt_ onveilig door drugsgebruik
Veiligheid buurt_ onveilig door hangjongeren
Veiligheid buurt_ onveilig door inbraken
Veiligheid buurt_ onveilig door mishandeling
Veiligheid buurt_ onveilig door pestgedrag / bedreigingen andere (jongeren)
Veiligheid buurt_ onveilig door seksueel misbruikt
Veiligheid buurt_ onveilig door snelle verkeer
Veiligheid buurt_ onveilig door veel politie in de buurt
Veiligheid buurt_ onveilig door vernielingen
Veiligheid buurt_ onveilig gevoel door bepaalde types in de buurt
Veiligheid buurt_ onveilig gevoel door gebeurtenissen in de buurt
Veiligheid thuis_ goede burens
Veiligheid thuis_ Vriendelijke/ hechte buurt
Veiligheid thuis_ Altijd volwassene bij kind
Veiligheid thuis_ behulpzame ouders
Veiligheid thuis_ door afspraken met ouders over veiligheid in huis
Veiligheid thuis_ door goede zorg van ouders
Veiligheid thuis_ door veilige buurt
Veiligheid thuis_ door veiligheidsvoorzieningen rondom/ in het huis
Veiligheid thuis_ Fijne sfeer thuis (geen ruzie, vechten etc).
Veiligheid thuis_ Geen wifi thuis
Veiligheid thuis_ goede huizen met goede voorzieningen
Veiligheid thuis_ Kind kan zichzelf zijn thuis
Veiligheid thuis_ kind voelt zich veilig bij anderen dan ouders
Veiligheid thuis_ Kind woont met beide ouders in 1 huis
Veiligheid thuis_ onveilig door racisme
Veiligheid thuis_ veilig bij één van de ouder
Veiligheid thuis_ veilig door hecht gezin/ familie

Veiligheid thuis_ Veilige thuis maar er wordt wel gescholden

Verzorging_ Instellingstekorten

Verzorging_ voldoende eten

Verzorging_ aanwezige voorzieningen thuis (computer, telefoon etc)

Verzorging_ betrokkenheid van zorginstellingen terwijl kind dit niet wil

Verzorging_ deskundigen luisteren niet naar kind

Verzorging_ fysieke klachten

Verzorging_ genoeg aandacht en liefde van ouders

Verzorging_ genoeg geld voor eerste levensbehoefte

Verzorging_ Gezin moet hulp van instellingen

Verzorging_ goede band met familie

Verzorging_ goede zorg vanuit ouders

Verzorging_ goede zorg vanuit pleeggezin

Verzorging_ kind heeft structuur thuis

Verzorging_ Kind kan goed voor zichzelf zorgen

Verzorging_ Kind moet thuis alles zelf doen

Verzorging_ Nabijheid van (één van) de ouders

Verzorging_ nalaten van de zorg door ouders

Verzorging_ niet serieus genomen te worden door hulporganisaties

Verzorging_ onduidelijkheid rondom hulp

Verzorging_ onvoldoende eten

Verzorging_ onvoldoende vanuit de woongroep

Verzorging_ opoffering van ouders voor kinderen

Verzorging_ ouders houden rekening met kind

Verzorging_ Ouders ondernemen leuke activiteiten met kinderen

Verzorging_ ruzie tussen familieleden

Verzorging_ toegang tot de gezondheidszorg

Verzorging_ uiterlijk kind

Verzorging_ verschil tussen vader en moeder

Verzorging_ voldoende slaap

Verzorging_ Vrijgevige ouders richting kind

Verzorging_ weinig geld voor eerste levensbehoefte

Verzorging_ weinig geld voor gezondheidszorg

Verzorging_ keuzes van ouders

Verzorging_ kind moet voor zichzelf zorgen

Verzorging_ onvoldoende goede nachtrust

Verzorging_Onvoldoende rust in het leven van het kind

Verzorging_thuis fijner gevoel

Voorbeeld omgeving_ geen goede verzorging van kinderen

Voorbeeld omgeving_ geen hulp krijgen van instanties (school, gemeente enzovoorts)

Voorbeeld omgeving_ geen respect voor kind

Voorbeeld omgeving_ goed voorbeeld van andere volwassenen

Voorbeeld omgeving_ goed voorbeeld van ouders

Voorbeeld omgeving_ hulp krijgen van anderen

Voorbeeld omgeving_ kind heeft geen voorbeeldfiguren

Voorbeeld omgeving_ Kind wil goede hulp voor anderen

Voorbeeld omgeving_ niet genoeg rekening gehouden met kind

Voorbeeld omgeving_ slecht voorbeeld op school

Voorbeeld omgeving_ slecht voorbeeld van broertjes en zusjes

Voorbeeld omgeving_ slecht voorbeeld van de eilandgenoten

Voorbeeld omgeving_ slecht voorbeeld van leeftijdsgenoten

Voorbeeld omgeving_ slecht voorbeeld van thuis over omgang met elkaar

Voorbeeld omgeving_ slechte invloed van vrienden

Voorbeeld omgeving_ sommige volwassene niet goed tegen kinderen

Voorbeeld omgeving_ verschil tussen vader en moeder

Voorbeeld omgeving_slecht voorbeeld van andere volwassenen dan ouders

Voorbeeld omgeving_slechte voorbeeld van ouders

Voorbeeld ouders_ geen open communicatie

Voorbeeld ouders_ negatieve omgang met anderen en elkaar

Voorbeeld ouders_ open en eerlijke communicatie

Voorbeeld ouders_ ouders zijn goede voorbeelden

Voorbeeld ouders_ goed voorbeeld op de woongroep

Voorbeeld ouders_ goed voorbeeld voor school

Voorbeeld ouders_ goede omgang met elkaar

Voorbeeld ouders_ kansen op de arbeidsmarkt belangrijk voor ouders

Voorbeeld ouders_ leren van ouders

Voorbeeld ouders_ middelen gebruik

Voorbeeld ouders_ negatieve uitingen op anderen

Voorbeeld ouders_ ouders denken om zichzelf

Voorbeeld ouders_ ouders hebben geen tijd voor kind

Voorbeeld ouders_ ouders hebben geen werk

Voorbeeld ouders_ ouders hebben school niet afgemaakt

Voorbeeld ouders_ ouders hebben werk
Voorbeeld ouders_ ouders zorgen goed voor kind
Voorbeeld ouders_ ouders zorgen niet goed voor zichzelf
Voorbeeld ouders_ problemen en ruzies worden niet uitgesproken
Voorbeeld ouders_ problemen in het gezin
Voorbeeld ouders_ ruzies worden uitgepraat
Voorbeeld ouders_ slechte gezinssituatie en omgang met anderen
Voorbeeld ouders_ veel steun van ouders
Voorbeeld ouders_ verschil in opvoeden tussen moeder en vader
Voorbeeld ouders_ zorgen om huishoudelijke taken
Vrienden_ blij met de vrienden die ze hebben
Vrienden_ doen niet altijd aardig
Vrienden_ geen contacten
Vrienden_ geen vrienden door tijdgebrek
Vrienden_ geen vrienden maar wel de behoefte
Vrienden_ goede vrienden
Vrienden_ Kind heeft eigen kamer
Vrienden_ Kind heeft geen vrienden
Vrienden_ Kind kan zichzelf zijn bij vrienden
Vrienden_ Kind mag niet spelen met vrienden
Vrienden_ niet de behoefte
Vrienden_ niet mogelijk af te spreken met vrienden
Vrienden_ online vrienden
Vrienden_ tonen geen interesse
Vrienden_ wordt niet begrepen door vrienden
Vrienden_ Kind kan moeilijk contact leggen met anderen
Vrienden_ leuke dingen ondernemen
Vrienden_ wel vrienden maar niet behoefte tot afspreken
Weinig aandacht door thuissituatie
Weinig structuur
Zekerheid_ geen zekerheid door (psychische) welzijn van kind zelf
Zekerheid_ geen zekerheid door (psychische) welzijn van ouders
Zekerheid_ geen zekerheid door angst voor ongelukkig leven
Zekerheid_ geen zekerheid door behandelwijze van zorginstellingen
Zekerheid_ geen zekerheid door beslissingen die anderen voor kinderen maken
Zekerheid_ geen zekerheid door financiële redenen

Zekerheid_ geen zekerheid door onstabiele thuissituatie
Zekerheid_ geen zekerheid door onzekerheid over werk/studie
Zekerheid_ geen zekerheid door problemen op school
Zekerheid_ geen zekerheid door verandering van scholen
Zekerheid_ geen zekerheid door wat er in de wereld gebeurt
Zekerheid_ geen zekerheid door ziekte kind
Zekerheid_ Kind heeft behoefte aan weten waar hij aan toe is
Zekerheid_ Kind voelt zich zeker
Zekerheid_ kind weet niet of zij de juiste beslissingen maakt voor betere zekerheid in de toekomst
Zekerheid_ Kind werkt hard voor goede toekomst
Zekerheid_ wel aanwezig maar niet altijd zo geweest
Zekerheid_ wel zekerheid door afmaken school
Zekerheid_ wel zekerheid door goede zorg van ouders
Zekerheid_ wel zekerheid door hulp van ouders/ andere volwassene
Zekerheid_ wel zekerheid door veel kansen en mogelijkheden
Zekerheid_ geen zekerheid door ingrijpende gebeurtenissen in het leven van het kind
Zekerheid_ geen zekerheid door veelvuldig verhuizingen
Ziekte ouder dus onvoldoende geld